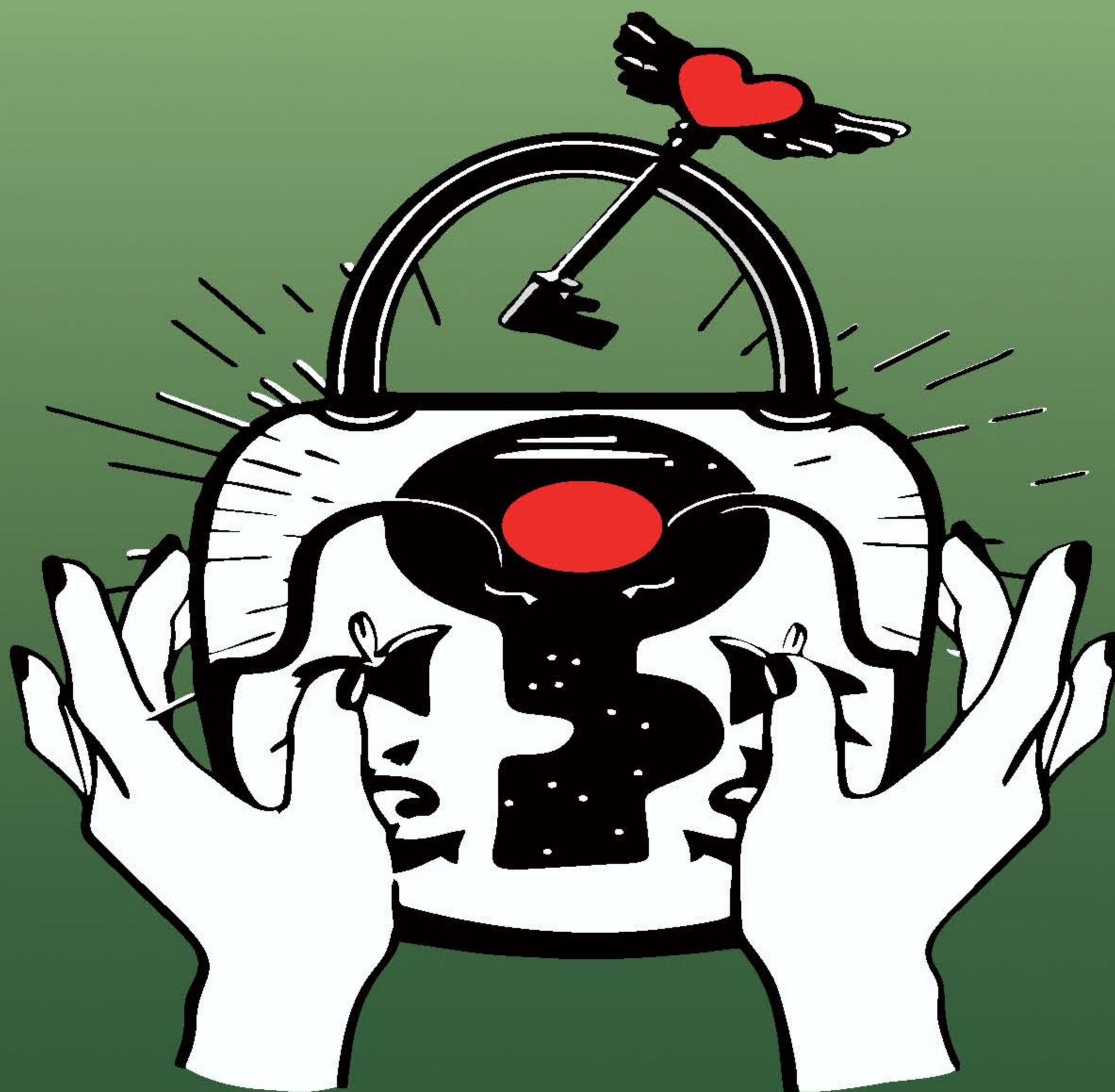

Sz. Pórdy Mária

CSODÁK? MÁRPEDIG VANNAK

Sz. Pórdy Mária

CSODÁK? MÁRPEDIG VANNAK

Sz. Pórdy Mária

CSODÁK? MÁRPEDIG VANNAK

Novellák, kisprózák

URÁNUSZ Kiadó, 2022

Borító:
Balog Zoltán grafikus munkája

Illusztrációk:
A szerző felvételei,
valamint
Pőrdy Kálmán József olajfestményei (1934, 1937)
Lizi Szendy-Szabó felvétele (Balaton)
Natalie Hora felvétele (Napkelte a Sassolungón)
Ismeretlen (Toronto az 1960-as években)

© Sz. Pőrdy Mária, 2022
ISBN 978-615-5066-91-7

URÁNUSZ Kiadó, Budapest, 2022
Felelős kiadó: dr. Györgypál Katalin
1113 Budapest, Karolina út 20.
T.: 361-1065, 06-20-533-1817
E-mail cím: uranus21@t-online.hu
Készült: BIRÓ family Nyomda és Könyvkiadó
Felelős vezető: Biró Krisztián ügyvezető igazgató

*„A csodáról nem lehet előre tudni,
hogy csoda, csak megtörténik az emberrel,
és minden megszépül.”*

Bertha Bulcsu

A KERESZTEK-HEGYE

1993. szeptember 7-én II. János Pál pápa meglátogatta a Keresztek-hegyét, ahol kb. egymillió hívő előtt szabadtéren misézett. Itt hangzott el azóta híressé vált mondata: „Köszönöm nektek litvánok, hogy megmutattátok hiteteket a keresztek eme hegyével Európa és az egész világ nemzeteinek.”

A litván nemzeti identitás emlékműve, a Keresztek-hegye tulajdonképpen egy domb, amely Šiauliai városától mintegy 11–12 kilométerre elterülő mezőn található. Csodatevő képességéről legendák szólnak.

A több mint százezer kereszt alatt roskadozó dombról goromba időben távolra elhallatszik a szél süvítése a keresztek között, az összeütődő fém- és fafeszületek különös kánonja, a keresztekre hurkolt rózsafüzérek csilingelése. Nem a kísérteties hangzású zajok jelentik azonban az egyetlen furcsaságot. Nem csak a zarándokhely látványa különleges, hanem a története is.

Sok furcsa jelenséget észleltek és jegyeztek fel. A szájhagyomány szerint a magaslat tetején egykor templom állt. Viharok idején gyakran ide menekültek be az emberek. Történt, hogy villám csapott a templomba, az égi háború pedig homok és szikla alá

temette az épületet, a benne menedéket keresőkkel együtt. A helyiek szerint emiatt fordul elő, hogy hajnalban kísérteties alakokat, szerzeteseket látni a dombon.

Egy másik legenda szerint a domb egy 14. századi földvár alapja volt. A várat pogány litván bárók látkák. Az egykori Livóniába német harcoló szerzetesek jöttek, hogy a pogányokat megtérítsék. A harcok során ők rombolták le a várat. Úgy tartják, hogy a dombot az életben maradottak emelték a harcban elesettek sírjaként, és a harcosok szellemei térnek vissza kísérteni éjszaka.

A Keresztek-hegyének létrejöttét magyarázó történetek közül azonban az apa meséje a legnépszerűbb. Az apa halálos beteg lányáért való imádkozás közben egy női alakot látott, aki arra kérte, emeljen fafeszületet a közeli dombon. A csoda úgy történt, hogy az apa reggel elindult a saját kezűleg faragott kereszttel, felállította a dombon, miközben beteg lánya életéért könyörgött. Mikor visszatért, a lánya az ajtóban köszöntötte egészségesen. Úgy tartják, az emberek azóta hagynak könyörgésként keresztek a dombon.

A keresztek állításának első írásos említése az 1850-es évek környékére tehető, állításukat azonban az 1831 évi felkelés leveréséhez és az azt követő meg-

torlásokhoz kötik. (A felkelésben Bem József is részt vett.) A cári kormányzat nem engedte meg a harcban elesettek hozzátartozóinak, hogy halottaikat illő módon eltemessék, ezért keresztekot állítottak a dombon az elhunytak emlékére. A megszállók mindent elkövettek a nemzeti identitás megtörésére. Betiltották a katolikus egyházat, az orosz nyelvet elkezdték erőszakosan terjeszteni. Tiltakozásul 1863-ban újabb forradalom robbant ki, de a cári csapatok másodszor is vérbe fojtották a felkelést. A keresztek száma tovább növekedett. A 20. század elejére a Keresztek-hegye széles körben ismert zarándokhellyé vált.

A második világháború utáni szovjet-uralom idején a Keresztek-hegyére való zarándoklat a litván nemzeti érzés és a rendszer elleni ellenállás kifejezése volt. Ide vitte minden litván kis vagy nagy keresztyét, akinek rokonát elhurcolták, aki a szenvedőkért imádkozott, aki nem csak a keresztet, de lelke fájdalmát is letehetette, itt hagyhatta a dombon.

A szovjetek a keresztekot és a hegyet ellenséges és ártalmas jelképnek tekintették. Először 1961-ben törték össze és gyújtották fel a fakeresztekot, a kő- és betonkeresztekot lerombolták, betemették. A fémkeresztekot hulladékként hagyták a területen. Az 1970-es években háromszor is letarolták buldó-

zerekkel az emlékhelyet. A hely letarolása és a jelképek elégetése, összezúzása után azonban másnapra új keresztek jelentek meg a dombon. Azokat, akiket a keresztállításon rajtacsíptek, súlyosan megbírságolták, vagy börtönbe zárták. A hatalom az embereket megfélemlítéssel, hazugságok terjesztésével igyekezett távol tartani a hegytől, vagy a rendőrség egyszerűen lezárta az odavezető utakat, a hegyet pedig a katonaság és a KGB őrizte.

Az áldozatokról, az eltűntekről nem lehetett méltó módon megemlékezni, és a vissza nem tért deportáltakról sem tudtak semmit a hozzátartozók. Ezért a fájdalom arra ösztönözte őket, hogy minden tiltás ellenére, az idő múlásával egyre több és több keresztet állítsanak emlékezésül. Így lett ez a domb a nemzet függetlenségéért vívott harcának jelképe, így vált a Litván Golgotává.

Az 1988-as politikai változás után a szent hegy híre gyorsan terjedt az egész világon. 1990. március 11-én, amikor a vilniusi parlament a szovjet tagköztársaságok közül elsőként elfogadta a függetlenségi nyilatkozatot, már mintegy hatvanezer kereszt állt a dombon.

A Keresztek-hegye
(A szerző felvétele)

A hírhez hozzájárult II. János Pál pápa 1993. szeptember 7-i látogatása és a zarándokok százezrei előtt celebrált miseje. A mise alkalmával ő is állított egy fakeresztet. Prédikációjában a hegyet a hit melletti kiállás magasztos példajaként mutatta be.

A hegy mellett, a pápa szándéka szerint, a ferences szerzetesek templomot és kolostort építettek, és ők gondozzák a Keresztek-hegyét.

Az autó- és buszparkolót derékszögben övezi az információs épület és a hosszan elnyúló, kegy- és emléktárgyakat, valamint a különböző méretű, többnyire fából készített keresztek (korpusszal vagy anélkül) árusító fedett bazársor. A látogató boltíves kő átjárón keresztül léphet be, vagy inkább ki a mezőre. Balra, a távolban magasodik a Keresztek-hegye.

A mezőn át 700–800 méteres kövezett út vezet a hegy előtti térre. Középen kőkereszt, amit II. János Pál pápa adományozott. Talpazatára bevésték a misézéskor elmondott, híressé vált mondatát.

A hegy lábánál, a keresztek melletti földúton sétálunk és nézegetjük a hozzánk közelebbi keresztek, fészületek feliratát. Próbáljuk kitalálni állításuk történetét. Felsorolni is nehéz lenne, hány ország nyelvén írt szöveget találtunk rajtuk, és hányféle keresztet láttunk a sétánk során. A

budapesti Petőfi téren látható örmény kereszt kőhöz hasonló vöröses-barna színű sztélé hívja magára a figyelmet. (Wikipédia: „Az örmény kereszt kövek vagy khachkarok olyan, szabad ég alatt felállított, kőből faragott sztélék, amelyek központi motívuma az örmény kereszt, emellett növényi ornamentika, antropomorf alakok és egyes esetekben állatok, főként madarak faragott figurái találhatóak rajta.”) A kereszt kő talpazatán örmény, orosz és angol nyelvű szöveg hirdeti, hogy a sztélét az észtországi, lettországi és litvániai örmények állították a kereszténység örményországi felvételének 1700. évfordulójára (a budapestit is erre az évfordulóra emlékezve állították magyarországi örmények).

Minden keresztnek, még a legkisebbnek is megvan a maga története. Eljátszom a gondolattal, hány kötetet tenne ki, ha minden kereszt el tudná mesélni a történetét?

A nagyobb keresztek, feszületek függőleges gerendáit fürtszerűen veszik körbe a rájuk akasztott kisebb keresztek, Jézus testét és a keresztgerendákat rózsafüzérek díszítik, és ahol csak elfér a kereszteken, Jézus és szentek képei, szobrai, litván hazafiak fotói, nemzeti színű szalagok. A messziről is látható legnagyobb kereszteket mesterek készítették. Ezekből is több ezer van.

A zarándokok és a turisták fohászaik megerősítésére vagy hálájuk jeléül helyezik el ezeket a kegyeleti ajándékokat. Ha a látogató nem hozott magával semmit és nem vett a bazársoron ide letehető tárgyat, akkor is szokás pl. kis kavicsot, ágacskát tenni a hegyre. Mi a leszúrt kis fakeresztre nemzeti színű szalagot kötöttünk.

A TALÁLT FÉNYKÉP

A buszba felszállás után Bori egy pillanatra megállt, ülőhelyet keresett. Határozott léptekkel indult a kettős üres hely felé. Divatos válltáskáját az ablak melletti ülésre eresztette, és lehuppant a külső székre.

Később is hosszasan töprengett, miért nézett le azonnal a jármű padlójára? Milyen sugallat hatására? Mintha titkos erő vonzotta volna a tekintetét az ott heverő fényképre. Egy nevető, fiatal férfiarc nézett fel rá. Nem szokott ő semmilyen, járművön hagyott-felejtett-elvesztett tárgyhoz nyúlni, de most gondolkodás nélkül felvette a fényképet, és letette a táskája mellé. Gyorsan szétnézett, hogy figyelte-e valaki a mozdulatát.

A fényképet az elektronikus olvasójának keretébe illesztette, így tanulmányozta tüzetesebben a férfit. Sötét, rövid haj, szabályos arca határozott, szögletes állban végződött, középen kis árokkal. Orra egyenes, a vége kicsit kigömbölyödött, az ívelt szemöldök követte a szemvonalát, mintegy kontúrozva a világos szemet, a nevető ajkak között szabályos rendben sorakozó fogak. A sportos ingkabát alatt erőteljes alkatot lehetett sejteni. Tekintete újra a férfi szemére vándorolt. Vajon kire nevetett ilyen önfeledten, huncutul csábító pillantással? – latolgatta. Az embert

szinte szíven üti ez a nézés, és régen eltemetett emléket idéz fel a múltból, suhant át rajta. Így csak a hozzá nagyon közel álló valakire néz az ember! A pillanatnyi irigységet egy sóhajrással kiengedte magából. És kinek hiányzik majd ez a fotó? Hiányzik-e majd egyáltalán valakinek?

A hiányzik szó visszarepítette a gondolatait egy másik fényképre.

Bözsével a barátságuk kisiskoláskorukban kezdődött, 1949-ben. Barátnője és két testvére hadiárva volt, apjuknak még 1942 nyarán nyoma veszett az orosz fronton. Édesanyjuk, Mancsi néni a férje hivatalos holtta nyilvánítása után még évekig reménykedve várta haza. A háború után egy jóraavaló iparos embert kommandáltak neki, akivel annak haláláig együtt élt, de soha nem ment hozzá. Nem akarta elveszíteni hadiözvegyi és hadiárva ellátását. Nem is költöztek össze. Kis úrnak a belvárosban volt lakása, amelynek egyik szobája szolgált szabóműhelyként. Mancsi néni oda vitte naponta, a kora délutáni órákban a főtt ételt és a magánéletét. Vasárnaponként általában Mancsi néniéknél ebédelt a derék iparos. Ha valaki Kis úr családi állapota után érdeklődött, egyszerűen „kedves rokonnak” nevezték.

Bözsével két sarokra laktak egymástól. Ugyanazon az útvonalon jártak iskolába, osztálytársak voltak, az

iskolapadban egymás mellett ültek, tanítás után is gyakran együtt mentek hazafelé. Tanulás és leckeírás után sokat és sokszor játszottak együtt. Főként Bözsééknél, ahol sokkal nyugodtabban beszélgethettek, társasozhattak, ugróiskolázhattak, pingpongozhattak, mint náluk. Az ő két égetnivaló ikerhúga ugyanis vagy örökké civakodott, vagy a környezetét piszkálta. Harsogott tőlük a ház. Arról nem is beszélve, hogy pingpongasztaluk sem volt. Bözse két bátyja közül az idősebbik ekkor már Pesten lakott, az anyai nagymamánál. Onnan járta ki a villanyszerelő iparostanonc iskolát, és nőüléréig onnan járt dolgozni a Ganz gyárba. Egy kezén bőven meg tudja számolni, életében hányszor találkozott vele. A fiatalabbik fiútestvér, Öcsi éppen a kamaszkor vége felé tartott, és haverjaival állandóan a lányok körül kuncsgott, ritkán lehetett otthon látni.

Az évek, ha akkoriban jóval komótosabban is, mint mostanában, de teltek. Serdülő korukba érve beszédtemájuk mind gyakrabban a fiúk körül forgott. Nyiladozott a nőiességük, dolgoztak a hormonjaik, tetszeni akartak, felhívni magukra a „kiválasztott” figyelmét. Emlékszik, ő Öcsibe szeretett bele, halálosan. Mindent elkövetett, hogy észrevettesse magát vele, aki addigra már befejezte a technikumot, és kifejezetten vonzó férfi lett belőle. Minden megnyil-

vánulása arról tanúskodott, hogy tisztában volt előnyös külsejével, középmagas, arányos alakjával, megnyerő arcával. Különös gonddal ápolta dús, hullámos, szőke haját. Magasra tornyozta a homloka fölé, követte a kor jampiknak nevezett fiataljainak divatját. Velük azonban nem sokat törődött, bennük csak két idétlen, vihogó csitrit látott (tényleg, akkor voltak a vihogó korszakukban), és így is viszonyult hozzájuk.

Bár barátnőjével minden titkát megosztotta, Öcsi iránti érzelméről azonban soha egy szót sem ejtett. Mint ahogy Bözse sem beszélt arról, hogy rajongásig szereti a bátyját. Ő testesítette meg azt a fiú eszményképet, akiről álmai szóltak. Barátnője, akár-csak ő, mindenkit imádott testvéréhez mért, aki udvarolni próbált neki, és senki nem ért fel vele. Talán női ösztönükkel megérezték, ha kimondják, hogy mindkettőjük szíve ugyanazért a személyért dobog, elkerülhetetlenül vetélkedéshez vezet, és ezzel a barátságukat kockáztatják.

Bözse egyik nap fekete-fehér fotót mutatott a bátyjáról, amit – mint mesélte – csak hosszas kuncorgás után tudott megszerezni tőle. Kitűnő felvétel volt, hivatásos fotós sem készíthetett volna jobbat. Öcsi háta mögött ligetrészlet látszik, ő csöppet elfordulva, sejtelmes mosollyal nézett vissza a felvételt

készítőre. Nefelejcskék szemére kissé leeresztette érett búzakalász színű, kivételesen hosszú, dús („seprű”) szempilláját. Gondosan beállított hajhullámai között mintha bujkált volna a fény. A fénykép megszólalásig hűen adta vissza a vonzó arcot.

Bözse mindig magánál tartotta. Néha még a tanítási órák alatt is – miközben látszólag figyelmesen követte a tanári magyarázatot – óvatosan kihúzta aktatáskája elülső zsebéből a fotót, és gyors pillantást vetett rá, majd ugyanolyan óvatosan visszatolta. De közben többször is észrevette, hogy lopva ő is a fotóra pislantott.

– Ha a bámulásod miatt valamelyik tanár elveszi tőlem a fotót, örök harag! – fortyant fel az egyik szünetben. Nehezeire esett, mégis tudomásul vette.

Pár nappal az ötvenhatos forradalom kitörése előtt történt. Miután sokáig hiába várta Bözsét a házuk előtt, az elvesztegetett időt futással igyekezett behozni, de így is csengetés után érkezett az iskolába. Szigorú osztályfőnökük, egyben magyartanárnőjük azonnal elkérte az ellenőrzőjét, hogy a figyelmeztetésről szüleit is értesítse. Dühében és a beírás miatti szorongásában óra után azonnal lerohanta a barátnőjét. Ő szótlánul hallgatta végig a kifakadását, és a végén csak annyit kérdezett:

– Nálad van a fénykép?

– Mi???... Öcsi fotója? – A fejét ingatta hitetlenkedve. – Miért lenne? – szabadkozott felháborodva. – Csak nem képzeled...! Szép... mondhatom, szép kis barátság, ha tolvajnak hiszel! – Hirtelen sírva fakadt.

Bözse szenvtelenül bámult rá, megrántotta a vállát, és otthagyta. Barátnője szótlansága mindenkinek feltűnt az osztályban, mert ő volt az osztály örökké hülyéskedő, nagy mókamestere. Hiába kérdezgették az osztálytársai, válaszként többnyire csak a vállát vonogatta. Őt is faggatták Bözse rossz kedvének okáról, de vele sem mentek sokra. Ebben a nyomott hangulatban érték őket az októberi forradalom eseményei. Az iskolai szünet miatt egy ideig nem találkoztak.

Amikor újra indult a tanítás, barátnője a házuk előtt várta a szokott időben. Egy ideig hallgatagon baktattak egymás mellett, majd elsőnek ő szólalt meg.

– Bocs’ a gyanúsításért! Tudod, nagyon kiborultam. Már előző este égen-földön kerestem a képet, felkutattam az egész lakást, hiába. Tudtam, hogy neked is... hogy te is... hogy te is szívesen nézegetted a fotót. Azt gondoltam – kereste a megfelelő szavakat –, azt gondoltam... mindegy is... a fénykép elveszett... – fejezte be sóhajtva.

– Nagyon rosszul esett, hogy ilyent feltételeztél rólam! – Láta, Bözse tekintetében kétkedés villant.
– Úgy érzem, továbbra sem hiszel nekem.

Bözse nem válaszolt.

Aztán nem beszéltek többet a fényképről. Baráti kapcsolatuk azonban meggyengült, többé nem tudtak olyan őszintén, felhőtlenül beszélni apró titkaikról, mint korábban.

November végén Mancsi néni sírva fogadta.

– Borcsám – mindig így hívta –, Öcsi elment, itt hagyott minket.

Ő bizonyára értetlenül, bambán bámulhatott a könnyeit törölgető asszonyra, aki azonnal folytatta.

– Már küldött üzenetet, biztonságban van, Ausztriában. Erről azonban senkinek nem beszélhetsz, különben mindannyian bajba kerülhetünk. Megígéred? – kérdezte aggódva.

Csak bólintani tudott, a torkában érzett gombóc nem engedte megszólalni. Mancsi néni magához húzta, amikor észrevette, hogy könny szökik a szemébe. Vigasztalón simogatta a fejét, mint aki pontosan tudja, mit jelentett neki Öcsi. Aztán még hozzátette.

– Mindig Amerikába vágyott, ahogy ő mondta, a szabadság földjére. Imádkozom, és te is, Borcsám, hogy baj nélkül jusson el oda.

Toronto az 1960-as években
(Ismeretlen szerző felvétele)

Ezért érezte egy ideje azt a megmagyarázhatatlan, nyomott hangulatot náluk, amikor néha átszaladt hozzájuk! És ő még azt hitte, a fénykép miatt van! Mert még most is rá gyanakodnak. Kibuggyantak szeméből a könnycseppek. Szégyenkezés nélkül most ő is elsirathatta a fiút, a férfit, aki iránti szerelme a disszidálása miatt végleg reménytelenné vált. És kétszeresen sajnálta barátnőjét, akinek már nemcsak imádott bátyja fotója, hanem ő maga is hiányzik.

A sors kegyetlen fordulata, hogy Öcsi, Torontóba érkezése után másfél évvel autóbalesetben meghalt.

Nem sokkal előtte küldte haza az utolsó fényképet magáról. A felvételt kanadai barátnője készítette. Fehér Cadillacnak támaszkodva állt az Ontario partján, jellegzetes Öcsis pózban, bokájánál keresztbe tett lábbal, nadrágzsebbe süllyesztett kézzel, és boldogan mosolygott a lencsébe.

Emlékeiből kiszakadva Borin átsuhant a gondolat.

Mindig hitt abban, hogy az életben nincsenek lehetetlenek. Néha megtörténik a csoda, hogy a legváratlanabb esemény vezet el a megoldáshoz. Addig is őrzi a fotót, míg a fénykép tulajdonosa és ő egymásra nem találnek.

ÁTÉRTÉKELŐDÉSEK

A mozgalmas éjszakai ügyelettel hosszabbított napja után Gergő fáradtan ült be a kocsijába. Igyekezett haza, még össze kellett szednie az utazáshoz szükséges holmikat.

Utálta a pakolást, mert valami mindig kimaradt, amivel bosszantó hiányként szembesült később. Még egyszer ellenőrizte a sízéshez szükséges felszerelését, mert végül is ez a lényeg, gondolta.

Betette a CD-lejátszóba Purcell *Dido és Aeneas* lemezét, és elhelyezkedett kedvenc foteljében. Félálmból a mobilja csörrentése ébresztette. Kedvese küldött üzenetet a kettőjük által használt alkalmazáson. „Nyakkendőt, ugye, nem pakolsz?” Elnevette magát, és visszaírt: „Nyakkendő a szekrényben. :) Bepakoltam. Reggel a szokott helyen.”

A Monte Pana-i síterületet szerelmük kezdetén, két éve fedezték fel, azóta visszajárnak.

Az elegáns, modern, alpesi stílusban berendezett szoba ágygal szembeni üvegezett felületen át a Sassolungo kőcsipkés csúcsai köszöntötték az ébredő Gergőt. Párja még mélyen aludt. Az út nagy részén ő vezetett, lefekvéskor csak egy jó éjt puszira futotta az erejéből. Óvatosan kicsusszant a takaró alól, belebújt

a fürdőköpenyébe, a papucsait már kézben vitte ki az erkélyre. Két karját széttárva mélyen belélegezte a csípős, hideg levegőt. A mozdulattól szétnyílt a köpenye. Hosszú páracsíkot fújt ki magából. Miközben a köpenyét húzta össze, hátulról két kar ölelte át.

– Szia! – súgta párja elfúlva, és a nyakába csókolt.
– Érzed? – mormolta halkan. – Ennyire kívánlak!
Gyere! Bújjunk vissza az ágyba!

Egész nap ott maradtak, csak a vacsorára mentek le az étterembe. Az ötfogásos menü elfogyasztása után elhatározták, elsétálnak a falu központjába. Ezúttal nem hagyják ki, megnézik a 12. századi Santa Cristina zárándoktemplomot, valamint a híres betlehemet.

Az esti, éles levegőben csillagkupola borult a rönkfából épített kültéri istállóra. Előtte párapamatok gomolyogtak az alkotást csodálók elragadtatott megnyilvánulásai nyomán.

– Úgy hallottam – mondta halkan Gergő –, hogy a nagyméretű jászlat és az életnagyságúnál nagyobb bibliai alakokat helyi szobrászok faragták ki. Évente újabakkal bővítik vagy cserélik. Az ember eltörpül a tekintélyes alkotás előtt!

Válasz híján kedvese felé fordult, aki szomorúan nézett maga elé.

– Mi történt? – kérdezte tőle suttogva.

Ő Gergő keze után nyúlt, és megszorította.

– Semmi, semmi – rázta a fejét. – Semmi olyan, amiről ne tudnál! Egyszerűen elkapott a keserűség, mert a betlehem látványa megint eszembe juttatta, karácsonykor már négy éve múlt, hogy a fiam nem áll velem szóba! Nem tudja megbocsátani, hogy elköltöttem tőlük, éppen a szeretet ünnepe előtt. – Hallgatott egy sort, aztán kissé indulatosan folytatta. – Tudod, mondtam már neked néhányszor, ennek semmi köze hozzánk. Ha két éve, azon a bizonyos napon nem találunk egymásra, akkor sem lenne másképp. Az elköltözésem előtti években sem... szóval már régen nem a szeretetről szólt otthon a kapcsolatunk. Szerintem a fiam is tudta. – Megvonta a vállát, és elhallgatott. Hirtelen arcul csókolta Gergőt. Ő meglepődött, és csodálkozva nézett rá, hiszen az érzelmi életüket, kimondatlanul és szigorúan, mindig négy fal között őrizték. – Ez az én keresztem a boldogságért, a boldogságunkért – mondta bocsánatkérő mosollyal.

Az úton visszafelé felidézték azt a bizonyos napot.

Nehéz, több órás hasnyálmirigy daganat operáción voltak túl. Elfáradva, hallgatagon ültek az orvosi szobában. Egyedül voltak.

Bende fél éve került hozzájuk egy vidéki város országos híréű kórházából. Kiváló szakorvos volt,

nagy nyereség a nyugdíjba ment aneszteziológusuk után. Független emberként éjjel-nappal „hadra lehetett fogni” a műtőkben és az intenzíven egyaránt. A negyvenes éveiben járt, keménykötésű, gyors mozgású, középmagas férfi volt. Sötét, dús haja erősen őszült. Fekete szeme, fáradtsága ellenére, élénken csillogott.

Gergő törte meg a csendet.

– Szeretek veled egy csapatban lenni!

Bende felkapta a fejét, és elvigyorodott.

– Én is – dörmögte.

Nézték egymást hosszasan, mintha mágneses erő kapcsolta volna össze a tekintetüket. Gergő hirtelen felállt, és az ablakhoz lépett. Megfordult, fejét kissé félrebillentette, és megszólalt.

– Ugye, tudod... – lágy, dallamos hangja fátyolos lett –, ugye, tudod, hogy én...? – Elhallgatott, mert Bende elindult feléje.

– Megfigyeltem – mondta, és döcögősen nevetett –, ha valami kényes kérdésre vársz választ valakitől, mindig a lehető legnagyobb távolságból, félig elfordulva, mintegy mellékesen kérdezel. Mintha neked kevésbé lenne fontos a válasza. Tény, hogy a meglepetés ereje, a váratlan helyzet többnyire őszinte reakciót vált ki a kérdezettből. – Gergőhöz ért, és megfogta a vállát. – Az én válaszom azonban –

komolyodott el – akkor is ugyanez lett volna, ha az asztal mellől kérdezel. Igen, tudom – majd halkan hozzátette –, és ez semmin nem változtat.

Csend ereszkedett közéjük. Vibráló csend. Aztán egyszerre hajoltak egymás felé, és szenvedélyesen megcsókolták egymást. Mint a rosszaságon kapott gyerekek, visszamenekültek a székeikre, majd kitört belőlük a felszabadult, boldog nevetés.

Bende elkísérte Gergőt a liftig. Szótlanul álltak egymás előtt, a tekintetük beszélt helyettük. Bende gyors búcsút intett, és visszament az osztályra.

Összeköltözés nélküli közös életük három nap múlva kezdődött. A környezetük előtt azonban semmilyen formában nem mutatták ki egymáshoz tartozásukat. Nem állt szándékukban titkolózni, de szigorúan magánügynek tekintették, számukra ez egyszerűen elvi kérdés volt. A kutató pillantásokkal, a suttogásokkal pedig nem törődtek. Annál sokkal boldogabbak voltak.

Estig fent voltak a sípályákon, a bőséges svédasztalos reggeli után napközben csak egy szendvics elfogyasztásáig pihentek meg. A szálloda kitűnő konyhát üzemeltetett, vacsorakor élvezték a figyelmes kiszolgálást és a remek fogásokat.

Napkelte a Sassolungón
Natalie Hora felvétele

A zsúfolt, ügyeletekkel teli napjaikon nem sok lehetőségük adódott a saját kényeztetésükre. Azokon az estéken, amikor mindketten szabadok voltak, valamelyik családias, kedvelt vendéglőjükben vacsoráztak. Közös szabadnapjaikon az ország kevésbé ismert helyeit fedezték fel maguknak.

A szabadságuk utolsó napjaiban aggasztó hírek terjedtek a síparadicsomban. Európába is eljutott a kínai Vuhanban kitört koronavírus-járvány. Február negyedik hetében már halálos áldozatokról szóltak a hírek a fertőzés gócpontjában, az olaszországi Lombardia tartományban.

Esténként, vacsora közben arról beszélgettek, hogy mi lenne a leghelyesebb teendő hazaérkezésük után. Az esélyeket latolgatva az önkéntes karantén mellett döntöttek. Nem tehetik ki esetleges fertőzésnek a környezetüket, a kórházban kezelt és műtött betegeket, főként nem az intenzíven fekvőket.

– És velünk hogy’ legyen? – kérdezte Gergő a visszautazásuk előtti napon, amikor lakosztályuk ajtaját magukra csukták. Szép ívű, barna szemöldöke alól mogyorószín szeme várakozva fürkészte kedvese arcát, miközben beletúrt gesztenyebarna, rövidre vágott hajába. – Külön, vagy együtt?

Bende tekintete végigsiklott az ajtónak háttal támaszkodó Gergőn. – Milyen szép! – A vágy

áramütésként futott végig benne. Termetre vékonyabb volt, mint ő, ettől nála kicsivel magasabbnak látszott. Alkata arányos, férfias, izmai kemények, mint a futóké. Tartásán és mozdulatán látta, hogy milyen választ szeretne hallani. Odalépett hozzá.

– Nálad?

Gergő átölelte.

– Igen – mondta, és meleg mosoly terült szét az arcán. – Apámat felhívom, hogy vásároljon be holnapra, és a csomagot hozza el. A nyitott ajtón keresztül üdvözljük, nem engedem, hogy bejöjjön a lakásba. Ő megérti, biztosan.

Visszafelé Gergő vezetett, mellette Bende elmélyülten írogatta noteszébe a fontosnak tartott holmikat, tárgyakat, amiket mindenképp el akart hozni a lakásából. A túl hosszúra sikeredett listából aztán megfontoltan húzogatta ki a nélkülözhetőket. A végére nem sok maradt. Felolvasta Gergőnek.

– Mit gondolsz – fordult felé –, mit hagytam ki?

Belőle kibuggyant a hahota.

– Ezt írtad ilyen sokáig?

Bende sértődötten horkantott, és kiegyenesedett az ülésben.

Az utat figyelve Bende combjára tette a kezét.

– Miért nem mondtad, hogy nincs hangulatod vezetni? – próbált viccelődni, hogy oldja a feszült-

séget. Párja morcosan hallgatott.

Gergő visszavette a kezét. Graz közelében jártak. Az első benzinkútnál beállt a parkolóba.

– Igyunk meg egy kávé! – javasolta, és kipattant a kocsiból.

Előre sietett, az ajtóból visszanézett, csak azután lépett be az üzletbe. Beállt a presszó előtt várakozók közé. Bende ott talált rá. Ránézett, és kétszer hosszan hunyorított. Közös nyelvükön azt jelentette: „Szeretlek”. Gergő kifejező ajkán mosoly bujkált, hangja lágyan simogatott.

– Keress ülőhelyet, mindjárt sorra kerülök! – Bende kedvencét, két tökmagos kiflit is kért a kávék mellé.

Letette a teli tálcát az asztalra, és párjával szemben leült. Három pislantással üzent: „Én még jobban.”

Bende a süteményre mutatott, és előrehajolt.

– Te aztán tudod, mivel vegyél le a lábamról! – Mély, zengő hangja duruzsoló dörmögéssé halkult. Azután szinte gyerekes örömmel elvette az egyik kiflit a tányerról.

– Most én is sértődjek meg? – nevette el magát a másik. Majd tűnődve, mosolyfélével nézett rá. – Közben én is gondolkoztam.

Bende mókásan felhúzta a szemöldökét.

– És mire jutottál?

Gergő habozott, majd kibökte.

– Ha mégis meggondoltad magadat és inkább egyedül szeretnéd tölteni a karantént, mondd meg!

Társa nyelt egyet, tekintete elsötétedett. Gergő a kezével álljt intett.

– Nem! Ne szólj közbe! Hidd el, értem én! Még mindig reménykedsz, hogy a fiad egy napon betoppan hozzád. És... és... nem akarsz egyetlen esélyt sem elszalasztani... hátha mégis, most keresne, miközben te a szeretőddel...!

Bende hirtelen felállt az asztaltól.

– A kocsinál várlak! – vetette oda metszőn. Hangja szinte sebzett. Elindult a kijáráthoz.

Szar a helyzet! – villant át Gergőn. – Időt kell hagynom mindkettőnknek! – suttogta keserű szájjal. A maradék kiflit is komótosan a tálcára tette, és betolta a gyűjtő egyik szabad polcára. Időhúzásként vett még két palack vizet, aztán kiment a parkolóba.

Bende már a volánnál ült, feje lehorgadt. Láta, valamit forgat a fejében, ezért szótlanul ült be mellé.

– Ezt még soha nem mondtam neked – fordult hirtelen Gergőhöz. Fekete szeme árulkodóan csillogott. – Közhelyes, de nem tudom pontosabban kifejezni, mit érzek irántad. Az életemnél is jobban szeretlek, és a társam vagy, nem csak a szeretőm! Mindez független a fiam iránti szeretetemtől – tette

hozzá nyomatékka! – Apaként azonban nehezen birkózom a tudattal, hogy kizárt az életéből, hogy nem hiányzom neki. Hogy minden közeledésemet dühödten elutasított, és dachból abbahagyta az orvosit is. Tudta, ezzel üt legnagyobbat rajtam! – A szája széle megremegett. – Csak remélni tudom, hogy soha nem bánja meg! – Kivárt, majd Gergő keze után nyúlt. – Igazad volt. Az előbbi villongásunk rádöbentett a valóságra. Tényleg értelmetlen az állandó, reménytelen készenlét. Ettől semmi nem változik, nem leszek rosszabb szülő sem. – Tekintetével megkereste a másikat. – Vele akark maradni! – Telt, mély hangja ünnepélyesen hangzott, mint egy fogadalomtétel. Nem törődtek azzal, ki látja meg, hosszasan csókolták egymást. Minden önuralmukra szükség volt, hogy kínzó vágyukat lecsillapítsák.

A határállomáson az utasok testhőmérsékletét ellenőrző, tetőtől-talpig fehér védőruházatba öltözött, maszkos, védőszeműveges mentőszolgálat dolgozóinak a látványa, mint egy sci-fi film jelenete, még komikus is lehetett volna, ha nem egy robbanásszerűen terjedő járványról lett volna szó! Komor hangulatban gurultak ki az állomásról. Orvosként tisztában voltak a helyzet komolyságával.

Gergő tágas, hámoszobás polgári lakásban lakott, amit még nagyszüleitől örökölt. Innen jelentették be

a kórháznak – a körülmények kényszerítő hatására – a távolmaradásuk okát. Tisztában voltak vele, ettől kezdve kettőjük kapcsolata a munkahelyükön mindeki számára egyértelmű tény lesz.

Először töltötték közös háztartásban az életüket, amely alapvetően különbözött a szabadságaik együtt-lététől. Már az első napokban kiderült, nem egyszerű összebútorozni rövid időre sem, hiszen eddig mindketten többnyire függetlenül éltek. Ki kellett alakítaniuk az ideiglenes napirendjüket, meg kellett állapodniuk abban, ki milyen házimunkát végez. Egyetértésben mellőzték a főzést, hozatták az ebédet. A bevásárlást Gergő apja vállalta. Nyilvánvaló lett az is, hogy szükségük van az időnkénti magánéletre, amikor mindegyikük a saját kedvtelése szerint töltheti az idejét. Bende beköltözött a vendégszobába, Gergőé volt a nappali, a háló közös maradt. Ugyanakkor felettebb élvezték, hogy mindennap késő reggelig lustálkodhattak, és nyugodtan, ráérősen reggelizhettek, amire a hétköznapiakon nem sokszor adódott alkalom.

A karanténjuk második hetében értesültek arról, hogy az országban is regisztráltak koronavírusban megbetegedett személyeket. Néhány napig ígéretesnek tűnt, hogy a fertőzöttek kapcsolatainak felderítésével sikerült megakadályozni a betegség

továbbterjedését, de egy héttel később többszöröződött a fertőzöttek száma.

A két hetük problémamentesen telt el.

– Hogyan tovább ezután? – kérdezte Gergő lehengerlő, széles mosolyával, amely éles ellentétben állt éber tekintetével.

Bende számított a kérdésre, de az igazat megvallva abban a pillanatban sem tudta, mit válaszoljon. Tűnődve nézett Gergőre.

– Nem tudom – rázta a fejét.

Társa elkomorodott.

– Nem tudod, vagy nem akarsz mondani? Én... én szeretném, ha maradnál! Most te jössz!

– Elviszel a parkolóba? – kérdezte Bende hosszas hallgatás után. – Kihozom a kocsimat, mert szükségem lesz a munkába járáshoz. Mint ahogy neked is a tiedre, az együtt maradásunk ellenére. A műtéti rendet, az ügyeleti időt sokszor átírják a váratlan események, ezért kiszámíthatatlan, melyikünk mikor végez. Így megfelel?

Megbeszélték, a kórházba visszatérésük előtt teszteltetik magukat. Laboreredményük negatív lett, újra munkába álltak.

Pár nappal később az EMMI kiadta felhívását önkéntes munkára jelentkezésre a sürgősségi betegellátásba és az alapellátásba.

Gergő visszakapcsolta a mobilját a délelőtti műtétéi után, és meglepetten olvasta Bende üzenetét. „Este, az ügyeitem előtt feltétlenül beszélünk kell! Siess haza!” Mi történhetett vele? Vagy velünk? Vagy...? Mi a fene ütött bele, hogy ilyen vészjósló hangú üzenetet írt? Nyugtalanságát egy idő után a düh váltotta fel. Nem lehetett volna világosabban fogalmaznia? – dohogott magában.

Kétségek között ért haza. Bende a szokott módon, szoros öleléssel üdvözölte, és a tekintetén sem látott semmi szokatlant. Pillantása az asztalra készített teásbögrékre esett. Tényleg valamiről beszélni akar velem! – villant át rajta. Bende behozta a frissen készített teát.

– A szentségit! Jól rám hoztad a frászt az üzeneteddel! – fakadt ki mérgesen.

Párja bocsánatkérően elvigyorodott.

– Bocs’! Nem állt szándékomban. De tényleg fontos. – Kitöltötte a teát, aztán nagy lélegzetet vett.

– Arról van szó... nos, elhatároztam, hogy jelentkezem önkéntesnek.

– És a beleegyezésemet kéred? Utólag?

Emelt hangjában szemrehányás csendült.

Bende hátradőlt a széktámlához.

– Nem – ingatta a fejét. – A véleményedre vagyok kíváncsi.

– Miután te már elhatároztad!? – hajolt szúrós szemmel Bende felé. – Nem gondolod, hogy ez elég nevelésesen hangzik!?

Ő felugrott a székről, Gergő elé guggolt, annak combján támasztotta meg magát.

– Nézzünk szembe a tényekkel! A COVID-19 terjedése miatt a legtöbb intézményben átcsoportosítják az orvosokat, szakápolókat, illetve önkéntes munkára hívják őket. Úgy vélem, több hasznomat veszik a frontvonalon, mint itt, a kórházban. Én akkor vagyok elememben, ha kihívások előtt állok, ha a napjaim jó részét nem rutinfeladatok töltik ki. Hát... ez nem lesz az! Pont emiatt határoztam így! – Fekete szemében olyan hév csillogott, hogy Gergő önkéntelenül megrázkódott. – Mi lesz, ha megfertőződik? – sajduult bele az aggodalom. Az ölébe húzta párja fejét, és szótlanul gereblyézte ujjaival az erős szálú, ősz fürtöket.

Hosszú, döntéseket mérlegelő csend telepedett rájuk.

– Veled megyek – mondta végül. Bendére hajolt, arcát beletemette a hajába. – Veled megyek – ismételte meg elszántan.

Másnap hivatalosan is jelentkeztek az önkéntes munkára.

Nehéz szolgálatot vállaltak, amit semmi eddigivel

nem lehetett összehasonlítani. A védőruhában néhány óra elteltével mindegyikük úgy érezte, ez maga a pokol! A kapucnis overall teljes testüket befedte, a levegőtlen ruha alatt befűledt a testük. Az FFP3 maszk alatt elnehezült a lélegzetvételük, párá sodott a védőszemüvegük, a plexi arcvédőjüket időnként mázsásnak érezték. Meg kellett szokniuk dupla gumikesztyűben dolgozni. Amíg nem vetették le a védőfelszereléseiket, nem mehettek mosdóba, vécére, és a szomjúságukat sem olthatták semmivel. Senki nem mondta nekik, mennyi a védőöltözetviselés elvárt ideje, de mindenki tudta, ezeket „racionálisan kell használni” a korlátozott készlet miatt. Mire megérkezett a váltás, alig volt jártányi erejük. A pihenőidejük alatt némileg felfrissültek, a műszak másik fele azonban még nehezebben telt. Néha úgy érezték, álltukban el tudnának aludni. Teljesen kimerülve értek haza, nehezen aludtak el. Nyugtalanul telt az éjszakájuk, összetörve, fáradtan ébredtek.

Így teltek az első napok, miközben igyekeztek a másikba erőt önteni. A 12 órás műszakok alatt látták kollégáik tekintetén, hogy hasonlóan megszenvedik a kezdeti időszakot. Később, amikor a szolgálatban dolgozók létszáma bővült és a védőeszközökkel való ellátás megfelelőbb lett, gyakrabban pihenhettek,

vagy pihenésképpen átirányították őket kevésbé mozgalmas részleghez. A járvány súlyosbodott, nőtt a betegek száma, vállalták a nyújtott műszakokat. A fárasztó hazautazások után egyre kevesebb idejük jutott az alvásra. Ezért és rémálmuk miatt, hogy vezetés közben elalszanak a volánnál, a járványkórház közelében bérelt lakások egyikébe költöztek.

A világuk megváltozott, a munkán és az alvason kívül egymásra is alig jutott idejük. Boldogok voltak, ha közel egy időben tértek „haza” és beszélgethettek. A nehéz körülmények között végzett, megfeszített munka mindenkit megöregített. Rajtuk is nyomot hagyott az elmúlt több, mint egy hónap. Arcuk megnyúlt, szemük alatt állandósult a karika és az arcbőrükön a szoros maszk halvány nyoma. Bende vonásai megkeményedtek, Gergő vonzó sármja megfakult.

A kanapén ültek, és méretes bögréjükből forró teát hörpölgettek.

– Hát... nem nyernénk szépségversenyt a külsőnkkel. Tíz év pluszban – állapította meg enyhe cinizmussal Gergő.

– Hiába próbálsz utolérni az években – évődött Bende –, nekem is kijárt a plusz tíz.

Letette bögréjét az asztalkára. Várákozva nézett a másikra, és látszólag nyugodt hangon kérdezte, ami

egy ideje már benne motoszkált.

– Másképp döntenél, ha előre tudtad volna... ha most állnál válaszút előtt?

Gergő meglepetésében felkapta a fejét, és határozottan nemet intett.

– Semmiképpen. Nem bántam meg egy percre sem – tette hozzá, és ő is letette a teáját. Közelebb húzódott, átölelte Bende vállát. – Nem bántam meg, mert együtt lehetek veled, és – szégyenlősen elvigyorodott – nem a távolból aggódom miattad. És mert fantasztikusan jó közösségben dolgozhatok, ahol a korántsem szokásos feladatok miatt mindegyik nap különbözik az előzőtől. Ahol mindenki teszi a dolgát, ahol mindenki segít a másiknak, ha kell. Ahol az ember mindenekelőtt ember, ahol csak a végzett munkája számít, semmi más.

– Pontosan így érzek én is – vágta rá Bende lelkesen. – Köszönöm, hogy a társam vagy! – mormolta, Gergőre hajolva.

Néhány nappal később Bende a feladatra kijelölt teammel vizitelt a COVID-19-gyanús elkülönítettek termeiben. Új női beteg volt az utolsó, akit nehézlégzéssel és magas lázzal hoztak be az OMSZ munkatársai. Még mielőtt a monitoron megnézte volna az anamnézisé, megtorpant. Volt feleségének a látványa meghökkentette. Az asszony a sebészi orr-

szájmaszkja mögött szakadozva vette a levegőt. Meggyötört tekintetét végigjáratta a csapaton, hirtelen megmerevedett. Valamit suttogott.

– Mit mondott, asszonyom? – kérdezte a vezetőorvos. – Ismétlje meg, kérem!

A nő lemondóan legyintett. Bende odasúgta a kollégának.

– Egy becenév volt. Az enyém. Ő a fiam anyja.

A vizit és az azt követő konzultáció után Bende engedélyt kért a felettesétől volt felesége látogatására.

Az asszony nyugodtabban feküdt, az infúzióban adagolt gyógyszerek már hatottak. Bágyadtan nézte az ágya mellett álló Bendét.

– Miért, hogy te mindig a sűrűjében érzed jól magadat?

A kérdés parttalan vitáik emlékét idézte fel. Válaszképpen csak széttárta a kezét. Közelebb lépett.

– Mindent megteszünk, hogy mielőbb felépüljél – mondta nyugtatóan. – Bencével mi van?

– Remélem, jól van! – válaszolta ő nagy sokára. – A barátnőjénél lakik. S mielőtt megkérdeznéd, régen találkoztam vele. Nagy a szerelem – fintorodott el.

A légzése kapkodóbbá vált. Kicsit feljebb húzta magát a párnán. Szabad kezével hátrasimította a haját. Az ismerős, jellegzetes mozdulat vészcsen-

gőként szólalt meg Bendében. Egyszerre éberré vált. Az asszony minden átmenet nélkül nekiszegezte a kérdést.

– Igaz, hogy egy férfivel élsz együtt?

– Igen – válaszolta megfontoltan. – A párommal – nyomta meg a szót.

Volt felesége zavarodva meredt rá.

– Tehát igaz – ismételte, mintegy önmagát meggyőzve. Fáradtan sóhajtott. – Különben a fiadnak is megsúgták a jóakaróid – tette hozzá, és lehunyta a szemét.

Bende nyelt egyet.

– Később visszanézek rád – mondta, és elhagyta a szobát.

Mire visszatért, az asszonyt már nem találta ott. Állapota romlott, áthelyezték az intenzív terápiás osztályra. Az első találkozásuk enyhén szólva nem volt szívderítő, mégsem múlt el egyetlen nap sem, hogy Bende ne konzultált volna a kollégákkal, ne követte volna személyesen is az asszony betegségének alakulását. Gergő úgy érezte, és ezt fanyar mosollyal meg is mondta neki, ha lehet, ő inkább kimaradna ebből. Bende megcsóválta a fejét, de hangjában nyoma sem volt a szemrehányásnak.

– Bár semmi okod nem lehet rá, de megértem.

A gyógyszerek, az oxigénterápiás kezelések

hatására, ha lassan is, de érzékelhetően javult az asszony állapota. A nehézlégzése első időszakában, ha észrevette a szobába lépő Bendét, lehunyta a szemét, kerülte a szemkontaktust. A napok múltával úgy tűnt, elfogadta a helyzetét. Szendergéséből ébredve mintha az öröm is megcsillant volna a szemében, amikor meglátta az őt figyelő, ismerős tekintetet. Nehezen vallotta be később magának, de Bende jelenléte erőt adott a gyógyulni akarásához.

A második hét végén jó hírt közöltek vele. Hazaengedik. Bende megkérdezte, van-e, aki érte jön?

– Igen, az élettársam – válaszolta félrenézve.

Bende jellegzetes döcögő hangján elnevette magát.

– Jól van ez így. Örülök, hogy nem vagy egyedül.

Az asszony zavartan elmosolyodott.

– Köszönök mindent, Bedi!

Bende késő este ért a szállásukra. Gergővel váltották egymást, ő reggelig dolgozott. Minden helyiségbe bekukkantott, a teakonyha pultján meglátta az édes süteménnyel teli dobozt és az alácsúsztatott noteszlapot. „Kóstolóba hagyjál nekem is néhány darabot.” Elvigyorodott, játékosan a távolba cuppantott. Bekapcsolta a teaforralót, levetkőzött, mobilját kirakta a dohányzóasztalra, majd gyorsan lezuhanyozott.

A teát és néhány szem süteményt az asztalkára

készítette. Kényelmesen elhelyezkedett a fotelban, és kinyitotta a mobilját. A kezdő képernyőre meredt. Minden ízében remegve nyitotta meg az üzenetet. Szeme elhomályosodott a kibuggyanó könnytől. Alig tudta elolvasni a szöveget. „Apa! Köszönöm, amit anyáért tettél! Bence”

Reggelre akarta halasztani a válaszát, aludni rá egyet, nehogy elszúrja. De meggondolta magát. Azt írja le, amit félhangosan mondott az üzenet elolvasása után. "Érted is, kisfiam."

A vágyott békülés reményteli érzésével bújt az ágyba. Álomtalan, mély alvásából az ébresztője költötte. Új nap kezdődött, új kihívásokkal.

UGYANABBAN A PILLANATBAN

A kerítéskaput csak behajtva találta. Méltatlankodva csóválta a fejét, és miután belépett a játszótérre, gondosan ráhajtotta a kallantyút a kapuszárnyra. Lassan lépkedett a megszokott padja felé.

Már a felkeléskor fáradtnak érezte magát. Húzta volna vissza az ágy, de ezt nem tartotta elegendő oknak, hogy fekvé maradjon. Nehezen ment a házimunka is. Majd a levegőn magához tér, bizakodott, mikor elindult a játszótérre.

Szombatonként, a gyerekzsivaj ellenére, itt nyugodtan tudott pihenni, biztonságban érezte magát. Mindig is félős volt, idős korára még fokozottabban. A kihalt utcák, terek rémisztették. A veszélyérzete ilyenkor szinte futólépésre kényszerítette, hogy mielőbb az úti cél szerinti falak közé jusson. Nyugdíjazása után csak félműszakot vállalt a ruhatisztítóban, így télen még alkonyat előtt hazakerhetett.

Hányszor végiggondolta, hogy más lenne-e az élete, ha világra tudja hozni két elvetélt magzatát? És ha lett volna gyerekük, akkor is elhagyta volna az ura? Igaz, azóta már ő is halott. Tudta, a kérdésre nincs jó válasz. Az eltelt évek távlatából úgy vélte, valószínűleg így is, úgy is egyedül maradt volna.

Érdekes – gondolta, mikor szétnézett –, rendhagyó ez a szombat délelőtt. Ezeken a napokon nem láttam még ennyi gyereket!

A megszokott padján két anyuka dugta össze a fejét az egyikőjük mobilja felett. Távolabb látott egy üres padot, inkább oda ült le.

Néhány gyerek már ismerős volt. Tudta, melyik ülne akár egész délelőtt a hintában, kiket nem érdekelt a csúzdán kívül más játék. Kedvencei, a szöszi iker fiúk pedig a várszerű mászókában érezték jól magukat. Ismerte a kislányt is, aki büszkén tolta a kerítéskapu felé az új babakocsiját, amely minden részletében tökéletesen hasonlított egy igazihoz.

És nagyon nem értette ezt a világot, mert az anyukák többnyire a mobiljukat nézték a gyerekük játékba feledkezett, önfeledten mosolygó arca helyett. Mire emlékeznek majd...? A gondolatok megtorpantak, mert a mellkasában erősödő fájdalmat érzett. Tenyerével a fájó terület fölött körözött.

Haza akart indulni, de mintha vállánál fogva láthatatlan kéz nyomta volna a padhoz, nem bírt felállni. Mintha a levegő is elfogyott volna körülötte. A tudata még tiszta volt, segítségért akart kiáltani. Újabb lélegzetvételért küzdött.

Játszótér a Berni-Alpokban
A szerző felvétele

Még érzékelte a kociút felől hallatszó csattanást, és abban a pillanatban felkiáltott. – Jaj, istenem! – majd lehanyatlott a feje.

A kislány az anyja előtt haladt két lépéssel. Egyik kezével a babakocsiját tolta, a másikkal a koci ernyőjét húzta fel, hogy a babája arcát ne süsse a nap. Az asszony a mobilján lapozott. Az akadálymentesített járdáról lelépve pillantott a túloldali közlekedési lámpára. Már villogott a zöld. Látóterébe került a fékezés nélkül felénk közeledő autó.

Abban a pillanatban a gyerek figyelmetlenül belelépett az úttest kicsi, de mély kátyújába. Egyensúlyát veszítve a fenekére tottyant, miközben kiengedte kezéből a babakocsit. Az tovagurult, és a kék Renault kerekébe ütközve megpördült a levegőben, majd a motorháztetőről az úttestre csapódott. Az autó megállás nélkül folytatta útját.

Az asszony kezéből elröpült a mobil.

– Vikiiii! Viki! Jaj, Vikikém! – sikoltotta, és két kezét előrenyújtva ugrott az ijedtségtől mozdulatlanra dermedt gyermekéhez. Felállította kislányát, leguggolt hozzá. Arcát a kicsi arcához szorítva kérdezgette. – Jól vagy? Ugye, nincs semmi bajod? Jól

vagy? Vikikém! Mondd, hogy jól vagy! – Kérdőzködése zokogásba fulladt.

Szorosan ölelte a gyereket, aki, hogy levegőhöz jusson, lefejtette magáról a szorító karokat. Ekkor látta meg az úttesten anyja széttört mobilját és kissé távolabb a formátlanná gyűrődött babakocsiját.

Karjával átfogta édesanyját, fejét belefúrta a vállába.

– Ne sírj, mama! – sepegte. – Majd veszünk másikat! Hallod?! Nem baj – ismételte már sírásra görbült szájjal. – Majd veszünk másikat!

HÚSVÉT A MÚLTBÓL

A hét végén, szombaton ebédre hívott minket Janka, apa barátnője. Különösebben nem kedvelem. Azt hiszem, ez kölcsönös, de apa kedvéért igyekszem viselkedni. Csak akkor hoz ki a sodromból, ha negédesen Herminának szólít. Tudja, hogy tőle még másoknál is kevésbé szeretem, ha a keresztnevemen szólít.

Késő este hívott minket a hírrel, hogy a covid antigén tesztje pozitív lett, és sajnálja. – Mi még jobban – mormogta apa a hívás után. Ez mindkettőnknek tíz nap karantént és önmegfigyelést jelentett. Ma anyának is telefonáltunk, hogy a jövő hét végén ne jöjjön értem.

Tehát mátol megfigyelés alatt állunk apával, pontosabban karanténban.

A mama lakásából elhozott, hivatalos papírokat, számlákat, jegyzeteket, kéziratokat és más sokféle címen összegyűjtött megőriznivalókat tartalmazó dossziéknak még nem találtuk meg a helyét. Apa és a testvére sebtében feliratozták a dobozokat, amikor belerakták a dossziékat. Ott álltak az egymásra pakolt dobozok a könyvtárszekrény oldalában, és a szomorú eseményre emlékeztettek. Két hónapja még beszéltünk vele a kórházban!

Mivel nem mehettünk sehova, apa azt mondta, már érez annyi lelkierőt, hogy elkezdje feldolgozni az édesanyja hagyatékát.

– Hozatunk pizzát ebédre, Minka, aztán nekilátunk. Egyetértesz?

– Persze! – vágtam rá gyorsan, mert felettébb kíváncsi voltam a dobozok tartalmára.

A legfelső, kinézetre is sokkal régebbi dobozra még mama írta rá: „Visszaemlékezéseim”. Apa kérdő tekintetére rábólintottam.

A megörökítésre érdemesített események időrendben követték egymást. Nem tudom, mi volt ezzel a mamám szándéka. Feltehetően könyvnek szánta. Aprólékosan írt emlékeiről, de roppant viccesen. Apával egész délután nevettünk a történeteken.

A nyarakat falusi nagyszüleinél töltő, az árokparton sárbombákat gyártó, majd azokat az aszfalton „felrobbantó” mama kalandokkal teli, felhőtlenül boldog gyerekkorától eljutottunk az elsőéves egyetemistáig.

Ritkán mesélt a családjuk mindennapi életéről, mert mi, az unokái nem tudtuk elképzelni azt a szerény-szegény életformát, amiben ők éltek. Szó szerint minden fillérnek megvolt a helye. Az uzsonnára vehető egy darab kifli is ritka luxusnak számított. Szoba-konyhás lakásban nőtt fel, három

fiútestvérével. Fürdőszobát soha nem láttak gyerekkorukban. A házban lakó másik három családdal közös udvari illemhelyre jártak. A lavórkorszakból kinőve édesanyjuk hetente a városi fürdőben sikálta tisztára őket, és ott tanultak meg úszni. Nekünk, unokáknak rossz mesének tűnt, hihetetlennek és elképzelhetetlennek. Kétkedéseinkre azt mondta, nekik így volt természetes az életük, és lám, ő is felnőtt, és a nagymamánk lett. Ettől kezdve került a családjuk egyszerű életmódjáról bármilyen vonatkozásban szót ejtsen.

Talán ezért hallgattam érdeklődéssel apa felolvasását a húsvétról szóló naplóból.

„Az egyetem nagy változást hozott az életemben. A szülővárosomtól, a tágabban vett családtól és barátoktól messze kerültem. Egyedül kellett megtalálnom az új környezetbe illeszkedés módját.

Bevallom, örömmel vettem tudomásul, hogy a kollégiumban az otthoninál lényegesen komfortosabb körülmények közé kerültem. Főleg higiéniai vonatkozásban. Szintenként több-tusolós zuhanyozó, teakonyha, vasalóhelyiség, tágas társalgó és tv-szoba biztosította a hallgatók kényelmét. Az új

építésű kollégiumban egy ún. szobaegység két szobából állt, közöttük egy tanulóhelyiséggel, valamint a belépőnél a tanulóból leválasztott mosdóból.

Az egyetemi városhoz közeli településekről jött egyetemisták egy része hétvégeken szélesebben hazautazott. A mi nyolcas egységünkben szobatársamat, Lujzát ilyenkor kötéllel sem lehetett volna visszatartani. Már előző nap összepakolt, és tűkön ülve várta az utolsó előadás végét. A kérdésemre, hogy miért vállalja az otthon töltendő rövid idő ellenére a fárasztó utazást, azt válaszolta, az otthoni légkörben feltöltődik a következő hétre. És hiányzik a szobája intimitása meg a cicája, tette hozzá restelkedve.

Először akkor jártam náluk, amikor elsőéves korunkban a náluk rendezett farsangi összejövetelre meghívott évfolyamtársak között én is ott lehettem. Életemben először jártam antik bútorokkal gyönyörűen berendezett polgári lakásban. Az egyik szobában kecses, chippendale bútorok, a másikban levegősen elhelyezett, letisztult vonalú szecessziós darabok. A két szobát egybe lehetett nyitni a közép-ső, biedermeier nappalival. Lenyűgözött a fehér bútorokkal berendezett lányszoba is, amelyből Lujza nővérei már férjhez mentek. Az ebédlőt szinte teljesen betöltötte a hosszú empire tálalószekevény a

tálalóvitrinrel, a székekkel körülvett, szétnyitott asztal a feltálalt enni-innivalóval. A szoba tálalóval szembeni falánál kihúzható, a székekkel azonos huzatú kanapé állt. Magamban hálás voltam gimnáziumi művészettörténet tanárnőnknek, akitől a szakköri foglalkozásokon a bútorstílusokról is sokat tanultunk. Ha nem lett volna illetlenség, minden bútort, csillárt, festményt, dísz tárgyat tüzetesen szemügyre vettem volna!

A húsvéti szünet előtt íratott gépelemek felmérőm, meg a fél évfolyamé, karó lett. Lujzáé is. Addigi életem első egyese! A lelkemet döfte keresztül. A jegy javítására esélyt kaptunk a tanszéktől a szünet utáni héten. Nem utaztam haza, a koleszban nyugodtabban tudtam felkészülni. Pénteken este telefonon hívott Lujza. Húsvét szombatra és vasárnapra meghívott hozzájuk. Egyes ide vagy oda, ennyi pihenés jár nekünk is, tolmácsolta szülei érvelését a bizonytalankodásomra.

Apukájával, Kálmán bácsival együtt várt az állomáson. Bár a lakásuk nem volt messze, a parkolóban ott csillogott a Wartburgjuk.

– Api (mindig így hívta az édesapját) minden lehetőséget megragad, hogy a kocsijába ülhessen – mondta nevetve Lujza, míg az autóhoz értünk. – Ha nem jönne nekünk érte reggelente a gyárból, bizonyára

oda is ezzel menne.

A nappali kör alakú asztalára már felállították a magas, míves ezüst gyertyatartókat, bennük hosszú, elkeskenyedő, fehér gyertyákkal. Odakészítették a kávéscsészéket a cukortartóval és a kis tejszínes kancsóval. Bekuporodtunk az öblös fotelekbe, Kálmán bácsi szertartásosan meggyújtotta a gyertyákat és kitöltötte a frissen főzött kávé-t a leheletvékony kínai csészékbe. Matild néni saját főzésű baracklekvárral összeragasztott linzereket tett elébünk az asztalra. A konyhából a fővő sonka illatát hozta magával.

Tekintetem minduntalan rátévedt a kanapé fölött függő ovális, vastag arany keretbe foglalt olajfestményre. Vonzó tekintetű, fiatal nőt ábrázolt, az alakjára lágyan simuló muszlin ruhában. Fedetlen vállát dúsan redőzött tüllstóla fedte.

– Api édesanyja, a nagymamánk, mielőtt a nagypa megkérte a kezét. Híres szépség volt, egyetlen lány az öt testvér közül.

– Gyönyörű teremtés – erősítettem meg. – A festmény pasztell színeiből kiragyg a szeme kékje és arcának enyhe pírja.

– Szemének ragyogó kékjét örökölték gyerekei, unokái, de színének mélységét eltérő mértékben – kapcsolódott a beszélgetésbe Api. – A török hadjárat

után, az 1660-as években néptelenné vált Hidegkút területére Württemberg környékéről németeket telepítettek be. Ekkor érkezett ide a mi családunk is. A felmenőim családi birtokon gazdálkodtak, de volt köztük ügyvéd, építész, díszműkovács. Apám ügyes kezű, kitűnő műszaki érzékkel megáldott gépészmérnök volt. Ötletei sok újítást hoztak a gazdaságba és az otthonba egyaránt. A karácsonyfát forgató szerkezet még ma is működőképes, féltve őrizzük. A csempére erősíthető mágneses rúd, amelyhez a szappan a belenyomott tűskével kapcsolódik, napi használatban van. – Felém fordult. – Nincs szükség szappantartóra, nem ázik el a szappan – magyarázta. – A piros, csukható-nyitható, édességekkel megtölthető tojások, amiket húsvétkor itt a lakásban rejtünk el, mindig felidézik régi hidegkúti házunk kertjében a tojásokat kereső unokák örömsikkantásait. Az unokák számának gyarapodásával szaporodtak a tojások. A dédunokáknak azonban már csak a szüleik emlékezése maradt – felhősödött el az arca.

Lujza kihajolt a fotelból, és megszimogatta édesapja karját.

– Amióta nincs meg a nagyszülői ház, Api itthon teremtette meg nekünk a nyuszitojások keresésének izgalmát. Ő rejtette el a lakás legkülönbözőbb helyein nagyapa piros tojásaiban a kis csokikat és

tojás cukrokat. Míg nem tudtunk olvasni, a tojások mellé kis húsvéti kártyákat tett, amelyen a nevünket helyettesítő virágok voltak. Aztán a már névre szólóak, Api húsvéti rajzaival. Minden helyiségben keresgélhettünk, kivéve a fürdőszobát, valamint anya birodalmát, vagyis a konyhát, kamrát, na és a volt cselédszobát. De a gardróbszekrény, a tálaló vitrin az ebédlőben és a folyosói végé is a kutakodásra tilos területek közé tartozott. Ha valamelyikünk megtalálta a másikat, nem árulhatta el sem muto-gatással, sem mimikával. Aki megszegte a szabályt, annak meg kellett osztania a tojása tartalmának felét a többiekkel. Nem is tudom, gyerekkorunk óta Api hogyan tudott kitalálni minden évben újabb rejtekhelyeket. Tényleg, hogyan? – fordult apjához.

– Az maradjon az én titkom – hunyorított titkolózva. – És nálatok hogyan jön a nyuszi? – kérdezte tőlem.

– Hozzánk nem szokott ajándékot hozni a nyuszi – válaszoltam.

Az arcomról biztosan le lehetett olvasni, kényelmetlenül érzem magam, mert hirtelen csend lett. Zavartan néztem körbe.

– Nálunk nincs nyuszi – ismételt meg. – De tojást szokunk festeni. Azokat nem a sonka levében főzzük meg, hanem külön, hagymahéjakat főzünk ki,

és annak a levében. A tojásokra kis leveleket kötünk fehér pamutcérnával, így főzzük meg a hagymahéj-leben. Szép barna színt kapnak, a levelek helye pedig világos marad. Néha a kötöző szálé is – vontam meg a vállam. – Végül szalonna héjával dörzsöljük át, amitől szép fényesek lesznek. De szoktunk piros festékekkel is tojásokat festeni, azokat többnyire a locsolkodók kapják. Nekünk a húsvéti mise és a feltámadási körmenet utáni vacsorát hozza a nyuszi, az asztalra került sonkát, tojást, kolbászt, puha kenyeret. Ezzel kínáljuk meg a felnőtt locsolkodókat, és persze házi pálinkával, az édesebb szájuakat diólikőrrel. A testvéreim kisebb korukban húsvét hétfőjén egész nap járták a rokonokat, ismerősöket. Zsebükben több üvegecske szagosított, színes vizet vittek, nehogy idő előtt elfogyjon a muníció, és be kelljen fejezni a locsolkodást. A piros tojások mellett sok tojás cukrot kaptak. Hazaérve a cukrot, tojást készségesen szétosztották, csak a „keresményüket” tartották meg maguknak. Abból még tíz fillért sem adtak. – Nevetve ismét vállat vontam. Nem akartam magyarázkodni, de utólag mégis így éreztem.

A misére és a körmenetre csak Matild néni ment el. Kálmán bácsi kocsival elvitte a templomig, visszajött, majd egy óra múlva érte ment. Minket hagyott beszélgetni. Jólesett a figyelmességük, és tényleg be

nem állt a szánk a hazatérésükig.

A húsvéti vacsora-finomságokhoz fonott kalácsot fogyasztottunk, ami szintén Matild néni konyhájában készült. Hosszasan vacsoráztunk, mert evés közben társalogtunk. Ez a mi családjunkban elképzelhetetlen lett volna.

– Hozzánk – bátorodtam fel – a nagymamánk teli kosárral érkezett húsvét előtt. Faluról hozta a finom házi sonkát, kolbászt, friss tojást és a piros-barnára sütött fonott kalácsot. A kalács azonban soha nem érte meg a nagyszombatot – tettem hozzá nevetve.

– Anyukád nem sütött pótlást? – kérdezte csodálkozva Matild néni.

– Nem szerette a „kiszámíthatatlannak” nevezett sütőnket, ezért a vasárnapi ebédhez többnyire tűzhelyen süthető tésztákat: palacsintát, fánkféléket készített, krémeket főzött. Az összeállított süteményeket, élesztős tésztákat – folytattam – a közeli pékhez vittük. Kaptunk rá számot, és megmondták, mikor mehetünk érte. Sokan jártak ilyen módon süttetni a pékségbe. Természetesen a saját termékeik is kapósak voltak, kisboltoknak is szállítottak. Sokan sajnálták, amikor megvonták az engedélyét, és be kellett zárnia az üzletét.

Kálmán bácsi elgondolkozva bólogatott.

– Azok olyan idők voltak – jellemezte tömören a

korszakot.

Körbenézett, és javasolta, hogy menjünk át a napaliba. Matild néni nem tartott velünk.

– Nekem még van egy kis dolgom a konyhában – mondta.

– Nem kellene segítenünk elmosogatni? – kérdeztem Lujzától.

Szabadkozva tiltakozott.

– Isten ments! A konyha anya birodalmának kizárólagos része. Nem engedi senkinek, hogy belépjen, amikor ő ott dolgozik.

Furcsa! – gondoltam. Aztán eszembe jutottak a vasárnapi ebédek után mosogatóra váró eszközeink, edényeink halma, amiből én is szívesen kimaradtam volna. De rögtön el is szégyelltem magamat. Hiszen édesanyám ezalatt sem pihent, azonnal hozzáfogott a kosárnyi kimosott holmi vasalásához.

Api meggyújtotta az asztalon maradt tartókban a gyertyákat. Nyeletnyi vermutot töltött mindhár-munknak.

– Egészségetekre, lányok! Most pedig menjetek lefeküdni, mert a nyúlnak időre van szüksége a feladata teljesítéséhez!

Valami hiányzott az esti szertartásból. Ami nélkül mi soha nem mentünk ágyba. Ami olyan természetes volt, mint a levegővétel. Elmaradt a jó éjt puszi.

Másnap friss kávéillatra ébredtem. Mire visszaosontam a fürdőszobából, Lujza is felkelt.

A kávékat ugyanolyan szertartással ittuk meg, mint az előző nap. Utána forró kakaót kaptunk reggelire, vajjal, kaláccsal, mézzel, dzsemmel.

– Sikeres nyuszitójás-keresést, lányok! – állt fel az asztaltól Kálmán bácsi. – Igen! – nézett rám, vidáman összehúzott szemmel. – Rád is gondolt a nyuszi. A szabályok változatlanok.

Nem szerettem volna látni magamat abban a pillanatban! Bizonyára a tétovázás szobrát lehetett volna mintázni rólam. Hogyan kutakodhatnék más lakásában? Nem gondolhatták komolyan! – ágált bennem a bizonytalanság.

Matild néni közben leszedte az asztalt.

– Keresd meg a sajátodat – súgta elmenőben. – Kálmán bácsi még nálad is jobban fog örülni, ha megtalálod.

Addigra Lujza már eltűnt mellőlem.

– Hát jó! – szántam el magamat, és elindultam a nappalival egybenyitott, magamban zongoraszobának nevezett helyiségbe. Úgy döntöttem, nem nyúlok semmihez, csak a szememmel kutakodom. Leguggoltam a chippendale bútorok alá. Persze, felesleges volt, hiszen távolabbról is a kecses lábak alá lehetett látni.

**Svájci csokinyuszik
A szerző felvétele**

Az átellenes szoba szecessziós fiókos szekrénye alatt, megítélésem szerint, nem fért volna el a tojás, de mégis letérdeltem, hogy meggyőződjek, nincs alatta. De mit is keresek? Mekkora tojást? A tegnap halottak alapján legalább tenyérynyi nagyságút képzeltem el. A hatalmas rododendron levelei alatt sem volt.

A nappali ülőgarnitúrája alá még egy egér is nehezen fért volna be. A biedermeier komódon álló televízió háta mögött piros tojás lapult. Már majdnem felkiáltottam örömömben, de a névjegyen Lujza neve állt. Kicsit csalódva egyenesedtem fel, de végre láttam, milyen és mekkora tojást kell megtalálnom. Olyan nagy ez a lakás! Merre keressem? Lehuppan-tam a fotelbe, ott töprengtem tovább. Az ebédlőben még nem jártam, és a lányszobában sem. Melyikbe menjek először? Hallottam a nyitott ajtón át, hogy Lujza a szobájában keresgél. Akkor irány az ebédlő! Kicsúsztam a fotelból, a mamuszom beleakadt a mélyen lelógó asztalterítőbe, és leesett. Lehajoltam, hogy felvegyem, és akkor megpillantottam az asztal póklábai között a tojást. Az üdvözlőkártyát nekem címezték! Nem mertem ujjongani, nem akartam Lujza kedvét szegni. Elhatároztam, tessék-lássék módon keresgélek az ebédlőben. Ha már Lujza is megtalálta a sajátját, „hirtelen megtalálom” a saját-

tomat. Hosszúnak tűnt, mikor meghallottam bosszankodó hangját.

– Nem hiszem el, hogy ennyire béna voltam! – csattant fel, mikor megjelentem a nappaliban. Kezében fogta a tojást. – Gondolhattam volna rá, mert Api többször is használta rejtekhelynek. És te megtaláltad a sajátodat?

Nem vitt rá a lélek, hogy füllentsek.

– Igen – mondtam, és kivettem az asztal alól. – Vártam, hogy te is rálelj a magadéra.

– Ezt a kis pöcköt kell elhúzni, itt – mutatott a tojás legszélesebb részére. – Utána könnyen szétnyitható. Óvatosan, mert a nyuszi nagyon megtölti, és nyitásakor a tartalmának egy része kihullik. Várj még a nyitással, mindjárt jövök!

– Anya – nyitott be a konyhába. – Api hol van? Megtaláltuk a nyuszi ajándékát, és kellenének a kis kosarak.

– Elfáradtatok a tojásvadászatban? Mindjárt viszek be teát és vaníliás kekszet. Api elment tankolni. Azt üzeni, az íróasztalára tette a húsvéti kosárkákat.

Kinyitottuk a tojásokat. Tömve voltak apró, svájci csokikkal, színes mázú, csokival töltött tojásucorkákkal. Az igazi meglepetés azonban a valódi gyapjúval borított picic bárány volt.

– Api Montreux-ben élő húga húsvétra mindig

küld édességet, fehér gyertyákat, amik a tartókba illenek, apró húsvéti figurákat. Az idén kis barik érkeztek tőle. Az édességeket a kosárkákba tesszük át a tojásokból, azok pedig a kinyitásuk után vissza-kerülnek a gondosan őrzött családi örökségek közé.

Feltartottam a kezemet.

– Huh! Megkönnyítetted a helyzetemet! – bukott ki belőlem. – Nem kell töprengenem, hogy udvariatságnak veszitek-e, ha visszaadom.

Az ebéd után a nappaliban kávéztunk, beszélgettünk. Kálmán bácsi feje időnként lehorgadt, ezért elment szundikálni. A konyhából sem hallottunk zajt, Matild néni is pihenőt tartott. Belekuporodtunk a fotelekbe, és zenét hallgattunk Lujza magnójáról. Béke volt és nyugalom. Igyekeztünk kizárni a gondolatainkból a fenyegetően közeli pótvizsgát.

Kora délután indultunk az állomásra. Lujza anyukája tekintélyes csomagot adott a kezembe.

– Kell az energia a tanuláshoz, különben csak kókadoztok a tanulnivaló felett. Örülök, hogy itt voltál. Ne felejtsd el, mindig szívesen látunk! – mondta, és a fejem búbjára adott egy puszit.

A kis barit kabalaként elvittem az utóvizsgára. Szerencsét hozott! Nem tudom, Lujza vitt-e magával valamit lélekerősítésként, de mindketten négyest kaptunk. Az ilyen jegy utóvizsgán ritkaságnak számí-

tott, főként lány-hallgatók esetében.

Azóta is szerencsehozóként őrzöm a húsvéti barit. Bár néha előfordult, mintha aludt volna, mikor a segítségében bíztam.”

– Óóóó! Már értem! – buggyant ki belőlem a felismerés.

Apa kérdően felvonta a szemöldökét.

– Mama az emléktárgyai közül, bármit kértem, nekem adta. Csak ezt a kis bárányt nem. Akármilyen könnyörögve néztem rá, a mutatóujját ingatta, és kedvesen rázta a fejét. De soha nem említette, hogy ez a kis figura volt a kabalája.

Apához bújtam. Átölelt, és gyengéden megsimogatta az arcomat. Mint a mama szokta.

NADEANYUKA

Nadeanyuka békés arccal feküdt a félig lecsúszott paplan alatt.

Menye lépett a szobába. Először a padlóra lógó paplant vette észre.

– Nadeanyuka! – sipította édeskés hangon, amit anyósa az utóbbi időben egyre nehezebben viselt el megjegyzés nélkül. – Aztán csodálkozik, ha megfázik! – korholta már messziről. A nyitott, fénytelen, zöldes-barna szemgolyók nem mozdultak az ajtónyitásra.

Az Örökkévalóság bejárata előtt hosszú, tömött sor várakozott. Nadeanyuka, lánykorából Manyika, mint annyiszor földi életében, amikor a szükség úgy hozta, illetlenül beállt a sor végére.

– Mi az oka a nagy torlódásnak? – szólította meg a mellette álló, határozatlan korú nőt.

– Folyamatosan és sokan érkeznek, az ellenőrzés pedig alapos. Mindenkit tesztelnek, nehogy vírust vigyen be az örökkévalóságba a szülőbolygónkról.

– És mi lesz a fertőzöttekkel?

– Vírustalanítóba küldik.

– Az hol van?

A másik szemöldökét ráncolta, és szótlanul rázta a fejét.

– És aztán? Utána mi lesz velük?

– Az itt állók még nem találkoztak ilyennel. – Széttárta a kezét. – Tudja, a hírek mindig eljutnak a sorvégekre, hallottam volna én is, ha így lenne. Úgy vélem, nem ide térnek vissza. Talán más úton kerülnek az Örökkévalóságba.

Hallgatagon lépdelték előre.

– Milyen élete volt a Földön? – kérdezte a nő, hogy megtörje a hallgatásukat.

– Milyen is? – latolgatta mondanivalóját. – Egyszerű... igen, mondhatni egyszerű. Tizenhét évesen férjhez mentem, négy gyereket szültem. A legkisebb, egy angyalarcú kislány, sok bajjal érkezett a világra. Ötéves korára elszállt belőle az élet. Nem sokkal ezután a férjem elhagyott. A három fiút egyedül neveltem fel. Ketten a világ két felén, Kanadában és Indonéziában kötöttek ki. Soha nem akartak hazajönni. Pedig – sóhajtott lemondóan – otthon is vittek volna annyira, mint ahol élnek. A középső fiam velem maradt, oda hozta az asszonyát. Emeletet húztak a házra. Megvoltunk, ők fent, én lent. Egymás után jöttek a gyerekek, három kislány. Kellott a pénz, a fiam elment kamionosnak. Ritkán láttuk,

akkor is rövid időre. A menyem állandó aggodalomban élt, főleg az utóbbi időben, a kamionosokat ért támadások miatt. Pedig a fiam naponta hívott minket. A járvány kitörése, a bezártság... – legyintett, és kesernyés mosolyra görbült a szája.

– Úgy veszem ki a szavaiból, hogy a menyé nehezen viselte az egyedülléteket.

Manyika merően nézett rá. Mintha fontolgatta volna, mondja vagy ne mondja.

– Nem volt ez könnyű időszak senkinek – sóhajtott a végül. – Ott segítettem, ahol tudtam. Nekik is én jártam bevásárolni. Kesztyűben, maszkban. Az utcai ruhákat elkülönítve tároltam. Amit lehetett, hordás után kimostam, nehogy vírust vigyek haza. A kislányokkal az udvarról az erkély felé kiabálva beszélgettem. Goromba időben pedig mobilon. Nem jó világ jött ránk. Nem egyformán túrtuk a bezártságot, elszigeteltséget – tette hozzá rövid tűnődés után. – És maga?

– Betegápoló szerzetesrendben éltem, annunciáta nővérek között, Brazíliában. – Elhallgatott, és várakozóan nézett társára.

– Azt hittem, nincs az enyémnél rövidebb történet.

– Elmondva rövid – a nővér némán felnevetett. – De benne van életem hét és fél évtizede.

Velem egykorú!? – hasított Manyikába a felis-

merés. Hitetlenkedve csóválta a fejét. Szemében csodálkozás villant.

– Tévedtem, a történetét és a korát illetően is –
vonta le tömören. Idő kellett, míg elfogadta a tényt.
Némi hallgatás után újra megszólalt. – Nehéz
lehetett nap mint nap betegekkel foglalkozni, új
betegségekkel megküzdeni. És mégis fiatalos maradt.
– Elismerő bólintással nyomatékosította szavait.

– A gyerekek – megnyerő mosoly áradt szét a másik
arcán –, a gyerekek segítettek fiatalnak maradni. A
kolónia gyerekeit tanítottam, a leprások ápolása mel-
lett – magyarázta.

Manyika gondolatnyit hátrébb lépett.

A nővér észrevette.

– A Teremtő megvédett a betegségtől. Nem kell
tartania tőlem.

– Hány éves korában került a... a betegek közé?

– A brazíliai misszióba önkénteseket kértek a ren-
düktől. Vállaltam. Éppen a huszonnyolcadik
évemet töltöttem be, és volt már néhány éves gya-
korlatom a betegápolásban. De – tekintete elkalan-
dozott –, nem mondanék igazat, ha a váltást egy-
szerűnek nevezném. Főleg nem az első két évben. –
A szeme már mosolygott, de szája szögletében
maradt a kemény vonás. – A betegeink és kis tanít-
ványaink szeretete adott erőt a szolgálathoz. A hit

pedig átsegített a nehézségeken.

Lassacskán haladtak előre. Mögöttük már hosszan kígyóztak az újonnan érkezettek. A bizonyítottan fertőzötteket gyorsan kiállították a sorból.

Az ellenőrökhöz érve a nővér maga elé engedte Manyikát. A vizsgálat után „Álmában szívmegállás” feliratú kis kártyával a bejáratnál álló alakhoz irányították. Idős, kopaszodó férfi volt, kerek arcát rövid, göndör szakáll borította. Zömök testén a kék tunikát összefogó övön hosszan lógott két kulcs. Vállán átvetett okkersárga köpenye viseltesnek látszott. Rán-cok között ülő szeme áthatóan nézett a soron követ-kező Manyikára.

– Üdvözöllek, lányom! – szólt telt hangján. – Mielőtt beengednélek az Örökkévalóságba, nézz vissza a bolygóra, ahol születted, a házra, ahonnan hozzánk indultál a kételyeiddel. Ahol úgy érezted, a múlt idővel mintha a szeretet is fogyna. Ahol az egyedüllét érzése mind gyakoribb látogatód lett, és elüldözte a gondolataidból a szeretetben töltött évek emlékét. Legalább most gondolj ezekre az évekre, amikor esélyt kapsz, hogy elköszönj tőlük.

Látta magát, békés arccal feküdt a félig lecsúszott paplan alatt.

Menye lépett a szobába. Először a padlóra lógó paplant vette észre.

– Nadeanyuka! – sipította édeskés hangon, amit az utóbbi időben egyre nehezebben viselt el megjegyzés nélkül. – Aztán csodálkozik, ha megfázik! – korholta már messziről.

Nyitott, fénytelen, zöldes-barna szemgolyói nem mozdultak az ajtónyitásra.

Az ágyhoz érve menyé először a fekvő testére vetette a paplant, majd prédikáló testtartásában, kissé előre hajolva, eléje állt. Éppen elkezdte volna mondanivalóját, de az Ó! Óóóó! kiáltásnál nem futotta többre.

Hangtalanul tátogott, majd rárivallt.

– Nadeanyuka! Pont most kellett meghalnia! Amikor a járvány miatt mindent sokkal nehezebben lehet intézni! – Hirtelen a szájára csapott. – Bocsásson meg, anyuka! Nem úgy gondoltam! Hiszen tudja, hogy szerettem anyukát! De most annyira össze vagyok zavarodva – hadarta zokogva. – Bár elmondhatnám még, mennyire hálás vagyok anyukának! A szeretetért és mindenért, amit értünk tett. Sajnálom, nagyon sajnálom! – hangja elvékonyodott, majd szinte kimenekült a szobából.

Hallotta, amint menyé sírva hívja a fiát, és látta az unokáit, a három megszeppent kislányt, akik lefelé

Szent Péter-Capharnaum A szerző felvétele

settenkedtek a lépcsőn.

– Anyuka itthagyt minket! – szólt a telefonba minden bevezetés nélkül, az idegességtől fuldokló hangon.

– Nem értem – csattant fel olyan hangosan a férje, hogy hangja kihallatszott készülékből. – Beszélj már világosabban!

– Mit nem értesz? – kiabálta vissza felindultan. – Itthagyt minket. Meghalt! Érted? – nyüszítve jött ki belőle a hang. – Meghalt! Az utóbbi napokban mintha... – küszködött a szavakkal – ...mintha kicsit maródi lett volna.... – Elhallgatott. Befogta a másik fülét, hogy jobban értse elrekedt hangú párja beszédét.

A kislányok lerohantak, és riadt csibeként bújtak anyjukhoz.

– Sajnálom, kicsikéim! Sürgős hívást kaptam – suttogta megrendülve. – Nem volt időm elköszönni tőletek, sem a szüleitektől. Ígérem, fentről mindig vigyázok rátok!

Hálásan az apostolra nézett. Ő megértően bólintott, és kinyitotta az Örökkévalóság kapuját.

LÜKÁ ÉS A REBELLISEK, AVAGY SVÁJC HÓFOLTOKKAL ÉS VILLANÁSOKKAL

A svájci körútra szerveződött csoportnak volt néhány örökké zsörtölődő, elégedetlenkedő női tagja az ötvenesek klubjából, akik kezdettől fogva nem szimpatizáltak az idegenvezetővel. Az út egy részén kifejezetten ellene próbálták hergelni a társaságot.

Az idegenvezető, aki hasonló korú lehetett az őt célba vevő nőkkel, bemutatkozásként csak keresztnevet villantott, valahogy így:

– Lukasz vagyok. A Lük is megfelel, de legjobban a Lükára hallgatok.

A vagányság azonban nem konfekcióméret, nem is illett rá, kilógott belőle extra érzékenysége. Hiába próbálta legyűzni, sértődöttsége a nők beszélásaival arányosan nőtt. Mindenki érzékelte, főleg a buszon való együttlétek idején, hogy a hecckampány megmérgezi az utazás légkörét.

A Feldkirch felett 1200 óta álló, Ausztria történelmi fegyvergyűjteményéről híres Schattenburgi kastélyt

elhagyva a látóhatáron megjelentek a hófoltos hegyek, és átkísérték a buszt a 37 ezer lakosú Liechtenstein határán. Vaduz felé alacsonyabbak lettek a csúcsok és zöldebbek a hegyoldalak. A fővárosba időben érkeztek, mert hamarosan visszatért előző útjáról a turistacsalogató piros-fehér-kék, gumikerekes mozdony a hozzácsatolt hasonló színben pompázó kocsikkal.

A városnézés e meghirdetett programjában az volt a huncutság, hogy a mozdony nem a city, a Rajna felé, hanem a hercegségi szőlészet-borászat és annak környéke felé vette az irányt.

A szőlészet legmagasabb pontján megállt a vonat, ahonnan kiváló kilátás nyílt a hegyoldal kiálló sziklaormán magasodó várkastély, távolabb a városközpont házainak tetejére és a belőlük kiemelkedő Szent Florin-székesegyház tornyára. Miután mindenki elkészítette saját fotóit az eléjük táruló látványról, szelfizés és egymás fényképezése kezdődött. Lüká észrevette, hogy az egyik rebellis célkeresztjébe került. Idegesen hadonászni kezdett maga előtt. – Szebb témát ajánlok! – vetette dühösen a nő felé, és felmutatott a kastélyra. Ő a győztesek vigyarával csatlakozott a társaihoz.

Ha ezek után valaki megkérdezi tőled, hogy jártál-e valaha Liechtensteinben és voltál-e Vaduzban? –

nyugodtan igent válaszolhatsz. Igazat fogsz mondani!

Zürichben éppen a csoport érkezésekor kezdődött a Latin zene fesztiválja. A Limmat folyó mindkét partja, a Fraumünster és a Grossmünster, valamint a Bahnhofstrasse és környéke zsúfolásig megtelt árusokkal, emberekkel. A Fraumünster háta mögött, a folyóparton óriási körhinta üres kosarai vártak az első menetre. A hatalmas kerék felfüggesztésnek mindkét oldalán nyolcágú csillagba írt *Around The Word* ígért különleges élményt a majdani körhintázóknak. Vagy a tulajdonosai az óriáskerékkel járták a világot? Erre utalt a felirat?

A folyó felett kifeszített kötélén köteltáncos balanszírozott, egyensúlyozó rúd nélkül. Hirtelen egyensúlyát veszítve ráhuppant a kötéltre. A parton és a hídon állók egyszerre hördültek fel.

– Kész csoda, hogy nem esett a folyóba! – mondogatták.

Nem tudni, ki volt-e bélelve a nadrágjának ülepe, mert ha nem... még belegondolni is rossz! Egyesek szerint ez nem csoda, hanem a műsorba beépített „baleset” volt, hogy még izgalmasabb legyen a látvány. Na, hiszen!

A Grossmünster toronyfülkéjében jelenleg is ott ült Nagy Károly 25 évvel ezelőtt először látott, szépség-díjasnak egyáltalán nem nevezhető szobra. Az

eredetijét már az altemplomban őrzik.

Lüká tájékoztatójából kiderült, a Bahnhofstrasse alatt hatalmas pincerendszer húzódik, ezekben vannak a város bankjainak trezorjai elképzelhetetlen mennyiségű pénzzel, arannyal, festményekkel és egyéb kincsekkel.

– A banki titok megsértése bűnténynek számít – folytatta. – Az orvosi és ügyvédi titoktartással azonos szintű. Talán, éppen ezért sok mendemonda veszi körül. Szóval – mondta huncutkodást erőltető ábrázattal –, olyan jól megy nekünk, hogy lábbal tapossuk a gazdagságot.

A bomba akkor robbant, vagyis Lüká türelme akkor fogyott el végleg, amikor a rebellisek a harmadik nap, reggeli után rá akarták venni, hogy a napi programot cserélje fel a következő napéval. Félkörben álltak előtte, és a tudálékosok öntelt hangján közölték: „Mi tájékozódunk a netről. Mára esőt ígértek, és akkor a tájból, a hegyekből semmit sem fogunk látni.” Lüká alig észrevehetően toppantott a lábával, majd kissé emelt hangon emlékeztette őket, hogy ő a csoport idegenvezetője, ő felel a program meghirdetés szerinti végrehajtásáért. Ebbe senkitől nem kér és nem fogad el beleszólást.

A rebellisek arcára ráfagyott a kihívó, szemtelen vigyorgás, és elsompolyogtak.

Az időjárás előrejelzés ellenére mégis ez lett a csoport Berni-Alpokban töltött legszebb napja. Csodálatos napsütésben himbálóztak a drótkötélpálya 100 személyes kabinjában Lauterbrunnenből Grütschalpig, a gyengébb idegzetűek halk sikolyai közepette. Éles kontúrú, szikrázó hófoltokkal festett csodás hegyek között futott a vonat velük Mürrenbe, a legmagasabban fekvő településre. A piros vonatot a helyiek villamosnak nevezik. A faluba autóval nem, csak ezzel a közlekedési eszközzel lehet feljutni. A falu végéről indul a sikló az Allmendhubel csúcsra. A sikló pályája messziről olyan, mint egy soklyukú híd, amely azután alagútban folytatódik, és az Allmendhubel platóján jut a felszínre.

Innen fantasztikus kilátás nyílik a Jungfrau, a Mönch és az Eigel csúcsára.

Az állomás felett, a hegyoldalba kis kertet alakítottak ki, amelybe összegyűjtötték a környék jellegzetes növényeit, virágait. Nevüket a mellékük leszúrt táblákról lehetett leolvasni latinul, németül, angolul és talán kínaiul. Legtöbbjük addigra már

elvirágzott. Nem virítottak a Calceolariabi florának (papucsvirágnak sárga virágai) sem, és a Primula veris (tavaszi kankalin) sem. Az elmúlás fonnyasztotta szirmaikat.

A trümmelbachi vízesések első látásra barlangi vízeséseknek tűntek, mert a Trümmelbach patak, amelyet a Jungfrau, a Mönch és az Eigel gleccserei táplálnak, olyan keskeny, útvesztőszerű szurdokon keresztül zúdul le 140 méter magasságból, amelybe nem hatol be a nappali fény. A víz 10 kisebb-nagyobb vízesésen keresztül teszi meg ezt az utat nagy sebességgel, mennydörgésszerűen dübörög át a sziklák között. Közelükben egymás szavát sem lehetett érteni. A 6. szintig (kb. 100 méter magasságig) lift közlekedik. Az itt lévő barlangból már csak bőséges vízpermettel meghintve lehet kijutni, ezért sokak kedvét szegte a feljebb merészkedés. Beérték ennyi „fürdéssel”. Vizes volt a korlát, nedves, csúszós az út, nem ártott az óvatosság lefelé. Az alsóbb szinteken azonban leírhatatlanul különleges és csodáltnivaló volt a sziklák közül hatalmas erővel kizúduló vízfolyamok látványa.

Bern a medvék városa. A csoport érkezésekor ugyan a medveverem üres volt, és láthatóan egy ideje nem lakott benne medve. Kedves szövegű poszter tájékoztatta a medvére kíváncsiakat, hogy az

egyébként itt lakó maci neve Ursina, bundája világos barna, és 2009-ben született a közeli, folyóparti Medve parkban. Van egy testvére is, Berna, aki a bulgáriai Dobrich állatkertben él.

A város másik macija természetes jószág volt. A szobor a Medve bistró lejárata előtti téren állt. Ölében rózsaszínű malackát tartott, amelyről kiderült, hogy adakozó persely, és természetesen pénzbedobó nyílás is volt rajta. A maci nyakában zsinóron kis fatábla függött, rajta a maci izzó fémszállal rajzolt „portréja” és a köszönöm szó németül, franciául, angolul.

A rebellisek vihogva álldogáltak az adománykérő szobor előtt, amikor hirtelen megjelent mellettük Lüká. Nadrágzsebéből maroknyi fémpénzt vett ki, és a markából egyenként csúsztatva azokat a persely nyílásába. A fémdarabok csörrenése mintha alulról, a talpazat mélyéből hallatszott volna.

– Az anyját! Mennyi felesleges pénze van! – kiáltott fel az egyik. Jó poénnak tűnt, mert mind a négyen Lüká képébe hahotáztak.

Lüká szája gúnyosan legörbült, miközben a zsebébe nyúlt.

– Melyikőtök kéri? – kérdezte összehúzott szemmel.

A nőkbe belefagyott a nevetés, amikor eléjük dobta a két ötvencentest.

Pördy Kálmán József:
Háttérben a Matternhorn
(olajfestmény, 1934)

Lüká olyan gyorsan eltűnt a közelükből, hogy válaszra sem maradt idejük.

Gruyéres felé tartott a csoport. Lüká a jegyzeteiből történelmi, földrajzi, irodalmi és a művészeti, főleg a filmvilágból származó ismeretekkel, érdekességekkel igyekezett a társaság figyelmét lekötni. A rebellisek a buszban csak egymás között suttoztak, de alig léptek ki onnan, bár visszafogottan és alig hallhatóan, de máris méltatlankodtak, hogy olvasni ők is tudnak. Közben a fél szemüket a buszvezetővel beszélgető Lükán tartották.

Mivel mind a négyen a jármű közepe táján ültek, onnan nem láthatták, hogy Lüká nem felolvasott, hanem az út további látnivalóira vonatkozó, több füzetnyi jegyzetéből élményszerűen mondott el részleteket.

Körülöttük egyre többen mordultak fel félhalkan a rebbellisek felröppentett beszólásai miatt.

A La Maison du Gruyère sajtzüzem boltjában szégyentelenül kószolgatott mindenki a felkockázott

ementáli kínálatból. A társaság kisebb-nagyobb sajtokorongokkal tért vissza a buszhoz, ami felment velük a középkori városka fölé tornyosuló kastélyhoz.

A kastély eredeti tulajdonosai a 12. századtól a 16. századig Gruyères grófjai voltak. A család utolsó grófja anyagilag tönkrement, és ezután a kastélynak több gazdája, illetve fenntartója volt.

1849-ben vásárolta meg a genfi Bovy család, amely több neves művészt adott a világnak. A bénasága miatt tolószékbe kényszerült, rendkívül tehetséges Antoine Bovy festményeit és pénzérme terveit a kastély impozáns méretű Barokk szobájában állították ki. 1850-ben a Svájci Nemzeti Bank az 1, 2, 5 frankos és az 50 centes érméhez a művész „Profilban ülő Helvetia” (talán az „Oldalra fordult ülő Helvetia” szebben hangzana) allegorikus metszetét választotta. A mai napig – az 5 frankos kivételével – rajta van az érméken az A. Bovy aláírás.

Ahogy mondani szokták, a csata ekkor dőlt el. A Bovy családról mesélt érdekes történeteivel, a sokteremnyi kiállítási anyag jegyzetek nélküli ismertetésével Lükának lassan sikerült megnyernie

az elégedetlenkedőket. Ezután végleg beszüntették piszkálódó akcióikat.

Montreux Jazz fesztiválnak adott helyet. A turistáktól gombostűt sem lehetett leejteni a tóparton, ráadásul a hőmérséklet 36 °C volt! Szemből sütött a nap, a gyönyörű hegyeknek csak a párákódös szürke tömege látszott.

A tóparti sétány egyik oldalán sátrak álltak. Bizsuktól a kézműves tárgyakig, divatos holmiktól a népviseleti ruhákig, édességektől az illatos pecsenyéig minden kapható volt. A sétány másik oldalán nyugágyakban hűsölő nézelődők, (magamutogató) mutatványosok, önmagukat gumiköteleken függeszkedve kipróbálók, a tó felett célba ugró paplanernyősök, szóval tömeg és napsütés a javából.

Lüká felhívta a figyelmet, hogy bárki, aki tud kottát olvasni, bátran eldúdolhatja a Deep Purple *Smoke on the Water* számát az út belső felén kerítésszerűen húzódó hatalmas kottasor alapján.

Mintha vízbe mártóztak volna a csoport tagjai, ruháikból csavarni lehetett a nedvességet, míg Freddie Mercury tóparti szobrától a Casinóig végig-araszoltak a zsúfolt parton. „Jutalmul” viszont a

Casino előteréből láthatták a zenei stúdiót, ahol sok híres együttes és zenész (Queen, David Bowie, Led Zeppelin, Deep Purple stb.) készített albumot. Lepillanthattak a játékautomaták termébe, ahol egyébként sötét volt, csak a színesen világító gépek és a felettük lógó, sátorszerű lámpaernyők lila fénye, a kártyaasztalok feletti zöld harang-búrák mutatták az utat a játszani szándékozókna.

Néhányan nagyon sajnálták, hogy a szűkös idő miatt nem próbálhatták ki a szerencséjüket.

A francia forradalomban részt vett és elesett Svájci Gárdisták emlékére állított, sziklába vájt haldokló oroszlán tragikus látványa után felüdülésnek hatott látni és hallgatni a Luzerni-tó partján a két havasi kürtöst. Hatalmas népi hangszerükön fújták különleges hangzású dalaikat. Harmadik társuk pedig – szintén népviseletben – a zene dallamára furcsa, kicsavart kézmozdulatokkal forgatta a svájci zászlót. Bizarr koreográfia volt, annyi szent! Biztos, hogy a hegyi emberek nyelvén pontos jelentéssel bírt, a turisták azonban csak bárgyúan mosolyogtak rajta.

A várost kettészelő Reuss-folyót több híd íveli át. A leghíresebb a Kapellbrücke (Kápolna-híd), Európa legrégebbi és második leghosszabb fedett fahídja, amelynek nagy része 1993-ban, ma sem tisztázott okok miatt leégett (feltehetően eldobott cigaretta

parazsa lobbantotta lánggra). A híd gerincén eredetileg 158 háromszög alakú festmény volt, amelyek a svájci történelem fontos jeleneteit ábrázolták. A tűzvész előtti időben már csak 111 panel díszítette a hidat, ebből 78 kép teljesen elégett. Ezek helyét üres háromszög falemezek jelzik a híd gerincén.

A város másik fedett fahídja, a 13. századi Spreuerbrücke bár egyszerűbb kivitelű volt a Kápolna-hídnál, az oromzatában lévő háromszög alakú keretbe foglalt képei mégis a híres *A halál tánca (Totentanz)* sorozat darabjai. A festményeken a luzerni társadalom adományozóinak és más kimagasló képviselőinek címerei és portréi láthatók.

A hidakat járva Lüká megjegyezte, hogy ezekről a különleges alkotásokról személyes élmény jutott eszébe. Mégpedig a *Madison megye hídjai* című regény alapján készült film, amelynek – véleménye szerint nem túl szerencsésen – *A szív hídjai* magyar címet adták. A filmbeli fotós Madison megye egyik híres, fedett fahídját készült fotózni a *National Geographic* magazin számára. Lüká úgy vélte, az amerikai híd kicsit bumfordi külsőjével összehasonlítva a Kappelbrücke elegánsnak, a Spreuerbrücke pedig falusiasnak tűnik. Ő ugyan nem fotós – tette hozzá –, de szerencsésnek tartja magát, hogy a filmbeli híd európai párjait a valóságban is végigjárhatta.

Milyen igazat beszél! – helyeseltek néhányan hangosan, akiknek Lüká szavai felidéztek egyik kedvenc filmjüket.

Az út végére Lüká személye csodálatosan átértékelődött.

Amikor a sofőr leállította a motort, Lüká kezébe vette a mikrofonját. Nem állt fel, és ültében sem fordult a busz belseje felé, így köszönt el a társaságtól.

Ha megfordul, elégedetten láthatta volna, hogy a maroknyi ellentábor, a rebellisek tapsolják a leghangosabban, a legkitartóbban.

A hosszas tapsra fanyar mosoly jelent meg az arcán, de szeme elégedetten villant, amikor újra felvette a mikrofont, és megköszönte a tapsot.

VILNIUS CSODÁI

2018 nyara. Vilnius.

Tizenhárom évvel ezelőtt rabul ejtett a város. Azóta forgatom, érlelem a gondolataimban, hogy a csodáiról másoknak is meséljek.

A várost járom újra, és megdöbbenek. Az emlékek élesek és pontosak. Biztatnak. Az idő elérkezett. Képzeletben már a gép előtt ülök, és billentyűzetten szaladnak az ujjaim...

A Neris és Vilnia folyó találkozásánál épült Vilnius létezéséről 1323-ból származik az első írott feljegyzés. Ez megemlíti, hogy Gediminas, Litvánia Nagyfejedelme favárat épített egy dombon, köréje pedig várost. A legenda szerint Gediminas álmot látott, egy domb tetején üvöltő farkast. Sámánját megkérdezte az álma jelentéséről. Ő tanácsolta, hogy építsen várat és köréje várost, „hogy a város híre farkasüvöltés módjára terjedjen az egész világban”.

Gediminas ekkor alapította meg Vilniust.

A város a 14. században két várból állt: az alsó várból és a felső várból. A felső vár egészen az 1300-as évekig állt, mára csak a torony és a palota védőfalának maradványa maradt meg.

Az alsó vár falainak helyét a Katedrális téren a burkolat színétől eltérő, vöröses színű burkolóelemekkel jelölték.

Az első feledhetetlen emlékem a tizenhárom évvel ezelőtti Óvárosból a vakító fehérségű Katedrális és a Harangtorony látványa volt. Az erős napütésben valósággal szikrázott a templom timpanonja feletti kereszt.

A jelenlegi klasszikus épület 24 év alatt, 1801-re készült el. A hat dór oszlopból álló oszlopsora feletti timpanont Szent Helen, Stanislaus és Kazimír felújított szobra koronázza. A Katedrális homlokzatán jobb oldalon kapott helyet Ábrahám, Mózes, a baloldalon pedig a négy evangélista nagyméretű barokk szobra.

A Harangtorony a 14. században épült alsó vár védelmi falának egyik bástyája volt. Ez jól látható az alsó kerek részén, ahol lőrések vannak. Csak később építették rá a nyolcszögletű részt, hogy harangtoronnyá alakítsák.

Innen, a Harangtorony mellől indult a balti lánc vagy balti út, amely békés politikai demonstráció volt a szovjet megszállás alatt lévő három balti államban, Észtországban, Lettországban és Litvániában, a Molotov-Ribbentrop paktum ötvenedik évfordulóján.

**Katedrális tér a STEBUKLAS térkövel
A szerző felvétele**

1939. augusztus 23-án a két nagyhatalom, Németország és a Szovjetunió megnemtámadási és együttműködési egyezményt kötött. A szerződéshez csatolt titkos záradékban az aláíró felek megállapodtak, hogy Európa keleti térségeit két érdekszférára osztják fel. Ennek következményeként a balti országok szovjet fennhatóság alá kerültek.

A háború után a szovjetek sokáig tagadták a titkos szerződés létezését. Pedig létezett! És egyre több bizonyíték került elő, amelyek megerősítették a feltételezést. Végül 1992-ben a paktum orosz nyelvű eredetijét is megtalálták az SZKP archívumában.

1989. augusztus 23-án a „daloló forradalomban” a három ország kétmillió lakója egymás kezét fogva, 600 kilométeres élőlánccal kötötte össze a három balti fővárost, Tallinnt, Rigát és Vilniust. Így tüntettek a függetlenségük mellett.

Ezt a páratlan összefogást jelöli a STEBUKLAS (CSODA) feliratú burkolólap, amit a Katedrális tér burkolatában helyeztek el.

1990. március 11-én a balti köztársaságok közül elsőként Litvánia parlamentje nyilvánította ki a függetlenségét.

Az alsó vár legjelentősebb épülete a katedrális keleti falához támaszkodó Fejedelmi és királyi palota volt. Fénykora az 1655-ös orosz invázióval lezárult. A

palotát kifosztották és lerombolták (ahogy ezt a történelem néhányszor megismételte más helyeken, más időkben).

1987-ben, a litván függetlenségi mozgalom kezdetekor merült fel az újjáépítésének gondolata. 2002-től megkezdődtek az archeológiai feltárások, tanulmányok készültek az újjáépítéshez. Európai beszerző körutakat szerveztek a berendezési tárgyak megvételére. 2018-ban ugyan az épület már állt, belül azonban majdnem üres volt. Állítólag az építkezés több mint tizenöt éve alatt sok mindennek lába kelt (főként építőanyag, de egyéb más tárgyak és anyagok is), és ebből jókora botrány kerekedett.

Csodálkozunk? Esetleg ismerős?

A Szent Anna-templom, a gótika kiemelkedő szépségű alkotása Benedikt Ried csehországi mester műve (őt dicséri a prágai Hradzsín gótikus Ulászló terme, de ő tervezte meg pl. Visegrádon a királyi palotához dél felől csatlakozó ferences kolostor új, gótikus szentélyének hajlított bordás boltozatát is.)

A templom mindössze egyféle építőanyagból, téglából készült. Az égbetörő falak vöröslő szépségét a 33 féle különböző formájú téglá változatos felhasználásával is fokozták. Így érték el homlokzatának áttört, csipkés hatását. A légies építményt hatalmas gótikus ablakok veszik körbe. Széles, hármas ívű

bejárata mintha az alapzataból kinyúló lábakat képezne, amelyek a földhöz rögzítik ezt a lebegni látszó csodát.

Amikor Napóleon 1812. június 28-án serege élén bevonult Vilniusba, meglátva Szent Anna-templom épületét, e szavakra fakadt: „Olyannyira szép, hogy tenyeremen szeretném Párizsba vinni!” Ha nem kellett volna ugyanez év decemberében, vert seregével sietősen visszafelé távoznia, bizonyára megtalálta volna a módját, hogyan szállítsa el. Közismert volt róla, hogy mindent, ami megtetszett neki, emlékként magával vitte Párizsba (mint a velencei Szent Márk-bazilika tetejéről a rézlovakat, az ókori Egyiptom nehéz kövekbe vésett kincseit stb.).

A Vilnia patak kanyarulatában áll az ortodox székesegyház, a legősibb templomok egyike Vilniusban, hiszen a város alapításával egyidőben is éltek már a területen ortodox hitvallású keresztények.

Szemben vele, a patak másik oldalán az Uzupis Café hangulatos épülete látható. Idegenvezetőnk félig viccesen, félig komolyan mesélte, hogy az Uzupis dombok alatti városrész „a művészkedni vágyók kedvelt helye, ahogy ők nevezik 1997. április 1-je óta a városrészüket, az Uzupis köztársaság. Parlamentjük a kocsma, a főnök/elnök akár egy kutya is lehet, és ha jön az inger, a szerelmeskedés is

elfogadott.” Ezek után senki sem merte megkérdezni tőle, honnan származnak az ismeretei.

Csoda-e, hogy egy köztársaságnak alkotmánya is van? Elfogadottságának bizonyítéka lehet, hogy már több mint ötven nyelvre lefordították.

Idézetek a köztársaság alkotmányából:

„Mindenkinek joga van hibákat elkövetni.”

„Mindenkinek joga van egyedinek lenni.”

„Mindenkinek joga van nem megkülönböztetettnek és ismeretlennek lenni.”

„Egy kutyának jogában áll kutyának lenni.”

„A macskának nem kötelező szeretni gazdáját, de segítenie kell neki ínséges időkben.”

„Néha mindenkinek jogában áll megfeledezni kötelességeiről.”

„Mindenkinek jogában áll kételkedni, ugyanakkor ez nem kötelező.”

Úton-útfélen csodálnivalóra bukkantam, ugyanis tizenhárom évvel ezelőtt nem jártam ezen a környéken.

A kézművesek utcáján (Literatu utca) meg-megálltunk a házfalakba, kerítések falába ágyazott/illesztett egy-egy művészi alkotás előtt: festmény, kódexlapot(?) ábrázoló csempe, címerpajzs, sőt alig használt rózsaszín ínyű, teljes protézis, bokszkesztyűket ábrázoló dombormű, vásznat utánzó kerámia-

lap, amelyen keresztöltéssel mintázott kakas látható. És még sok megnevezhetetlen, megfejtethetlen, kézműves alkotás, amelyek a helyiek szerint kapcsolódnak a litván irodalmi élet neves íróihoz, költőihez. A 90-es évek óta száznál is több kézműves alkotást rögzítettek a falakra, és mindegyiket megszámozták. Az egyik nyeregtető ház felett elröppenni szándékozó anglyalt fedezettünk fel, aki mintha a tetőről lezuhanás közben elkapott embert tartana a markában! De az is lehet, hogy a fantáziánk túl földhöz ragadt, és teljesen más jelentése volt ennek a tetődísznek.

Vilnius védelmére 1503-ban kezdték el építeni a városfalat, és a munkából minden városlakó kivette a részét. A 2,5 km hosszú falat, amely 1522-re épült meg, 9 kapu és 5 torony tagolta. A városfalakat 1799-ben a cári kormány elbontatta, csak a gótikus és reneszánsz stílusjegyeket is magán hordozó Hajnal-kapu (lengyel nevén Ostra Brama, vagy litvánul Aušros Vartai) maradt meg. A kapu városfalon kívüli bejárata fölött áldást osztó Krisztus-freskó látható.

1626-ban jelentek meg a karmeliták Vilniusban, és a kormányzat itt, a kapu mellett juttatott nekik területet templom építésére, majd 1668-ban rájuk bízta a Szűzanya kép őrzését. Ekkor építették a kép

védelmesére az első, fából készült kápolnát a kapu felett, a város felőli oldalon.

Úgy tartják, hogy a város minden bizonnyal a kápolnában őrzött kegyképnek köszönheti a fennmaradását. A festményt a 17. század közepétől csodatévőként tisztelték. A korabeli elképzelések szerint ugyanis nemcsak oltalmazta a várost és áldást nyújtott az alatta áthaladóknak, hanem csodatevő erővel is bírt. Ennek híre messze földre elterjedt. 1761-ig 17 csodatételt jegyeztek le. Ezek között az egyik legemlékezetesebb az 1655-ös esemény, amikor orosz hódítók a város többi nyolc kapuját ugyan be tudták venni, de a Hajnal-kapuja az Irgalmasság Anyjának közbenjárására épen maradt, és végül a várvédők megmenekültek.

Évszázadokon keresztül római katolikus és ortodox hívők ezrei járultak a festmény elé, fogadalmi és hálaajándékok sokaságát helyezték el csodás testi és lelki gyógyulások jeleként. A kápolna oldalfalait ma mintegy nyolcezer ezüst fogadalmi ajándék díszíti.

És Vilnius csodáit a Hajnal-kapu magyar vonatkozású érdekességével zárjuk.

Nem csoda, de csodálni való az a tett, amit a bátor vilniusi egyetemisták hajtottak végre 1956. november 2-án.

A Báthory István által alapított Vilniusi Egyetem

diákjai, az 1956-os magyar forradalom hírére hallva Vilnius legrégibb, a nemzeti hősök temetőjében (Rasos temető) gyülekeztek. Gyertyát gyújtottak, elénekelték a betiltott litván nemzeti himnusz és a legkedvesebb Mária-éneket, amelyek énekléséért korábban emberek százait hurcolták Szibériába. A temetőből kart karba öltve, énekelve vonultak a Hajnal-kapuhoz, hogy kifejezzék szolidaritásukat a magyar forradalommal és a forradalmi ifjúsággal. Pedig tudták, hogy tettük nem marad megtorlás nélkül. A tüntetést a karhatalmi erők valóban feloszlatták, számos diákot letartóztattak, akiket később kizártak az egyetemről is.

Az '56-os forradalom 50. évfordulóján a kapu közelében kétnyelvű emléktáblát avatott a Magyar Köztársaság elnöke azon litvánok tiszteletére, akik a szimpátiatüntetéssel szolidaritásukat nyilvánították ki a magyar forradalommal.

AZ ÍRÓASZTAL TITKA

Bakator Farkas egész életében csendes, visszahúzódó életet élt. Barátai nem voltak, csak ismerősei.

Szülei az alföldi tanyavilág egyik osztatlan iskolájában tanítottak tíz évig, egyetlen gyerekük megszületéséig. Többet, jobb életet szánva neki elfogadták a véletlen kínálta lehetőséget, a közeli falu általános iskolájában megüresedett tanítói állást. Szűkösen éltek egy fizetésből, de Farkas édesanyja a tanítói lakáshoz tartozó kert minden tenyérnyi helyét kihasználta, és megtermelte az élelmezésükhöz szükséges növényeket. Kis udvarukban a nagy, vörös kakasuk gondoskodott a keltethető baromfifemzedékről, amelyekből telt a vasárnapi asztalra csirkepörköltre, a négy tyúk pedig ellátta a családot tojásokkal. Farkasnak életre szóló élménye maradt az egymás után kikelt, szakajtóban gyűjtött sárga-pihés csibék látványa. Kerekded formájuk később, a rajzaiban sokszor visszatérő motívum lett.

A gyerekkora csendesen, eseménytelenül telt. Anyja szoknyáján ülő gyereknek mondták. Az óvodába adása teljes kudarcot vallott. Többnyire sírással töltötte az idejét, míg nem jött érte édesanyja. Egy hét után a szülők feladták a közösségbe szoktatási szándékukat.

A kis Farkas minden útjára elkísérte anyját. Láta a szabadban játszó, zívajgó gyerekeket, de soha nem vágyott közük. Szívesen segített azonban bárkinek az utcán, piacon, boltban egyaránt, és boldogan zsebelte be a felnőttek dicséretét, bárkitől és bármiért is kapta. Anyja mérhetetlenül büszke volt érzékeny, különleges képességű fiára. Míg ő a napi teendőit végezte a házban vagy a kertben, a szöske, gesztenyebarna szemű fiacskája a kis asztalánál rajzolt. Különös házakat, amelyek a szokásos gyerekrajzokkal ellentétben gömbölyűek vagy lekerekített falúak voltak, míg körülöttük négyszögek és háromszögek kusza halmazából futurisztikus növények nőttek, s firkálásnak tűntek az aprólékos részletességgel ábrázolt épületek mellett. Különös képi világa eleinte meghökkentette a szülőket, de úgy gondolták, idővel fejlődik a rajzkészsége, és ábrázolásmódja bizonyára közelít majd a valósághoz. Anyja igyekezett felhívni figyelmét a kertben termő növények, virágok formáinak különbözőségére, de gyereke különös látásmódját sem a magyarázatai, sem a múlt évek tapasztalatai nem befolyásolták.

Az iskolai rajzórakon, hogy elkerülje a legcsúnyább rajzot készítő gyerekek közé sorolását, rákényszerült az elvárt és elfogadott képi ábrázolásra. De ha feladatként szabadon választott témáról kellett rajzolni s

kötöttségek nélkül, szabadon szárnyaló fantáziája vezethette a kezét, akkor volt leginkább önmaga. Az általános iskolában a pedagógusok egymás között inkább hóbortosnak, furcsának tartották, mint tehetségesnek.

Egyedül gimnáziumi rajztanára ismerte fel tehetségét, egyedi látásmódját, és sokat foglalkozott vele, főként rajztechnikai ismereteit fejlesztette. Biztatta, hogy ezen az úton haladjon tovább, de szülei tanácsára „élhetőbb” pályát választott, az építészmérnöki karra jelentkezett.

A középiskolát napi ingajáratban járta végig. Kevés szabad ideje és nehezen barátkozó, visszahúzódó természete miatt a négy év alatt egy kézen megszámolható alkalommal vett részt iskolai vagy osztályrendezvényeken. A magával hozott udvariassága és segítőkészsége hozzájárult, hogy mégsem vált „számkivetetté”, csak éppen nem tartozott senkihez. Már az első évben kihullott a lányokat érdeklő fiúk sorából, és ezzel együtt kimaradt a magukra figyelmet felhívó piszkálódásaikból is. Tény, hogy külső tulajdonságai tekintetében nem volt vele bőkezű a természet. Vékonyka, szőkés hajú, gátlásos gyerekként érkezett a gimnáziumba. Talán csak magas, széles homloka és élénk, csillogó szeme hív(hat)ta fel magára a figyelmet. Az első év végén hirtelen meg-

nyúlt, és a törzse mintha nem bírt volna lépést tartani a gyors növekedéssel, kissé meghajlott. Bár az érettségiig megerősödött az alkata, tartása életre szólóan görnyedt maradt.

Az egyetemre – sportnyelven – rajt-cél győzelemmel felvételizett, kollégiumi férőhelyet kapott.

A katonatorvosi vizsgálatkor derült ki, hogy Scheuermann-betegsége van, gerincének rendelkezése miatt alkalmatlan katonai szolgálatra.

Különösebben nem bántódott emiatt, betegebbnek sem érezte magát az írásban kapott döntés után, s mire egyet szusszant, indulhatott az építészmérnöki gólyatáborba. Kicsit szorongva, de izgatottan készülődött, hiszen először került huzamosabb ideig távolra a családjától.

A Balaton melletti tábori programok érdekesek, változatosak voltak, de a szabadidős, önszerveződésű vetélkedésekbe, a bulizásokba ritkán kapcsolódott bele. Inkább olvasott, vagy vázlatokat készített a táborhelyről és környékéről, pasztelleket a látványával rabul ejtő nagy vízről. A táborlakók közül, akik rajzolás közben figyelték, vagy a kész rajzait megnézték, csettegtek, húháztak, vagy éppen ciccegték, de senkit nem hagyott közömbösen sajátos stílusa.

A gólyatábori búcsúesten, mivel addigi életében gyakorlatilag nem ivott szeszesitalt, már az első

pohár vodka a fejébe szállt. Az ismételt körök után reggel a lányok csapatvezetője, Andrea sátrában ébredt. Mindketten meztelenül feküdtek az ágyban. Egyáltalán nem emlékezett semmire az estéből. Arra sem, hogy éjszaka a harmadéves egyetemista kolléganője férfivá avatta. Amikor zavarában dadogva a helyzetéről kérdezte volna Andreát, ő rágördült a fiúra, és valósággal az ágyhoz szögezte.

Vegyes érzésekkel lopakodott ki a sátorból, és csak remélte, hogy észrevétlenül eljut a hodálynak nevezett, nagy katonai sátruk bejáratáig. Hiába osont vadászó macska módjára a fekhelyéhez, az ágyakból vigyorgó pofák emelkedtek fel, és irigykedve, hangosan sóhajtoztak. Farkas legszívesebben levegővé változott volna. Kínjában kényszeredetten vicsorgott vissza.

A szokásosnál is hallgatagabban csomagolt össze. A buszparkolóban került a tekinteteket, főként Andreáét. Úgy érezte, a hír már végigszaladt az évfolyamon, és mindenki tudja, hol töltötte az éjszakát. A túlságosan új élménnyel sem tudott megbirkózni. A buszon, visszafelé a kollégiumba azon rágódott, hogyan lesz tovább?

Elkezdődtek az előadások, és egyik nap, a kolesz ebédlőjében Andrea beállt melléje a sorba. Közelebb húzódott Farkashoz, és halkán kérdezte:

– Ráérsz délután négykor?

Első gondolata a „nem” volt, aztán bizonytalanul bólintott.

– Találkozzunk a könyvtár bejárata előtt! Tudod, hol van?

– Nem – ingatta szégyenlősen a fejét.

– Nem baj. – Gondolkodott. – Mit szólnál a Gellért téri épület bejáratához? – nézett kérdően a fiúra. – A kollégiumodtól sincs túl messze. – Mire kimondta, legszívesebben leharapta volna a nyelvét. Nem kellett volna ennyire egyértelműen a tudára adnia, hogy ő akarja a találkozást.

Farkas lehajtott fejjel igent intett. Mire felnézett, Andrea eltűnt mellőle.

Tíz perccel a megbeszélt időpont előtt már az épület előtt sétálgatott. Andrea pontosan érkezett.

A közeli presszó felé kanyarodtak.

– Én hívtalak meg, a vendégem vagy – szögezte le, mielőtt Farkas bármit mondhatott volna.

Élete során bármikor eszébe jutott az első találkozásuk, az aggodalma ellenére kellemes együtt-létként maradt meg az emlékezetében.

Nem rajta, hanem Andreán múlt, hogy folytatódott a kapcsolatuk. A lány tudatosan kereste, beszélgetésekre, sétákra hívta. Nem siette el, vigyázott, hogy ezek az alkalmak inkább véletlennek tűnjenek,

mint szándékosnak. Fokozatosan építette a kapcsolatukat, nehogy elriassza a visszahúzódó természetű fiút. Farkas zárkózottsága lassan oldódott, egyre többet mesélt magáról, a terveiről, a házról, amelyben majd élni szeretne. Néha már megcsillant humorosabb énje is, amikor egyetemi életükről beszélgettek. Andrea mindig lelkesen hallgatta. Amikor az elképzeléseiről készített vázlatait is megmutatta neki, hasznos tanácsokat, jó ötleteket adott a részletekhez. Az együttlétük idővel baráti kapcsolattá alakult.

A lány a nagymamájánál lakott. A lakás előszobájából nyíló kisebbik szoba volt az övé. Abból a nappaliba is nyílt ajtó, amelyet teljesen elfedett az eléje akasztott kicsit kopottas, valódi perzsaszőnyeg. A szobája bejáratával szemben, az ablak melletti sarokban, kissé előre billentve, a szélén díszesen csiszolt, két és fél méter magas barokk tükör állt. Visszatükröződött benne az egész szobabelső. Andrea mostanában sűrűbben állt elébe. Válláig érő dús, sötétszőke haját kontyban hordta. Mélyen ülő, világoskék szemét a szempillák vonalában fekete szemceruzával hangsúlyozta. Élénkpiros szája kitűnt szív alakú arcának világos színéből. A szív csúcsa erőteljes, de szemből alig észrevehető előreálló állban végződött. Ezt ellensúlyozta a kicsit húsos, egyenes orra, amivel serdülő kora óta elégedetlen volt.

Vastag csontozatú alakját anyjától örökölte. Hiún őrizte karcsúságát, ezért az étkezéseire mindig nagyon figyelt. Összességében elégedett volt tükörbeli önmagával.

Sokszor eltöprengett, mi vonzotta és vonzza továbbra is ehhez a gátlásos fiúhoz, mert korábban mindig a nagymenők, a vagányok érdekelték. A táborban látott meghökkentő, különleges rajzai hívták fel rá a figyelmét, de mindenekelőtt a kisfiús félszége. Tisztában volt vele, hogy amit iránta érez, nem a mindent elsöprő szerelem. És mégis, akarta ezt a kapcsolatot.

Hosszabb ideje fontolgatta, hogy Farkast felhívja magához. Elriasztani azonban nem szeretne volna. A kedvező alkalomra várt.

Amikor a fiú arról panaszkodott, hogy a kiadott feladatait nehezen tudja elkészíteni a kollégiumi viszonyok között, Andrea úgy gondolta, talán ez az a pillanat, amikor a fiú nem hárítja el a meghívását.

– Szívesen felajánlom, hogy nálam rajzoljál. Nem fogsz zavarni, mert üres a lakás. A nagymamámnak megszületett az első dédunokája, és egy hónapra Drezdába utazott, hogy segítsen az unokatestvéremnek.

Számítása bevált, Farkas elfogadta a felajánlott lehetőséget. A lány először végigvezette a lakáson.

Aztán egy kancsó teát készített a rajzasztal mellé.

– Tied a terep! A másik szobában leszek. Szóljál, ha bármire szükség van!

Szakkönyveket, jegyzeteket vett magához, és átment a szobájával szomszédos nappaliba.

Több mint két óra múlva a fiú megjelent nála.

– Elkészültem. Szerencsés vagy, hogy ilyen nyugodt körülmények között rajzolhatsz. Köszönöm a lehetőséget.

– Biztosan te is megéheztél, mert én már nagyon. Készítettem néhány szendvicset.

A fiú távozásakor könnyedén megfogta a karját.

– Máskor is szívesen látlak – mondta búcsúzóul. – Azért jó lenne, ha előre szólnál – halkan elnevette magát –, hogy ne vesszünk össze a rajzasztalon.

Ő hálás volt a lehetőségért, mert nem szeretett a kollégiumi tanulószobában rajzolni. Zavarta a körülötte lévők nyüzsgése, a rajzoláshoz csendre volt szüksége.

Andrea kiolvasta a tétovázó fiú arcából, hogy ismét nála szeretné elkészíteni a feladatát. Farkas a második alkalommal pironkodva, a lány kedvenc csokijával, egy Sport szelettel köszönte meg a meghívást. Ő mókásan ingatta a fejét, és hirtelen megpusztilta a fiú szájának sarkát. Farkas mélyen elpirult. – Bocs, lecsúszott a puszim – mondta

nevetve Andrea. A következő pillanatban két kezébe fogta a fiú arcát, és megcsókolta. Ő ügyetlenül visszacsókolt. Így kezdődött.

A lány remek tanítónak bizonyult, ami egyáltalán nem volt Farkas ellenére. Később háborítatlanul töltötték együtt az éjszakákat is, a nagymama ugyanis meghosszabbította kint tartózkodását.

Kétségtelen, jó hatással voltak egymásra, jól tanultak, elismert hallgatói voltak az évfolyamaiknak. Andrea egyet nem tudott elérni, hogy Farkas is aktívan kapcsolódjon be az egyetemi KISZ-életbe. Ő másodéves kora óta a tankörök közötti koordinációs feladatot látta el. Jó emberismerete is segítette, hogy a vezetőség meglegedésére végezze a feladatát. Nem adta fel könnyen barátja beszervezésének gondolatát, de – okosan – nem erőltette túlságosan, ám végül felhagyott a tervével. Negyedéves korában felvételét kérte a Magyar Szocialista Munkáspártba. Az alapszervezet kedvező ajánlása egy percre sem tette kétségesé a felvételét a párttagok közé. Az egyetemi pártbizottság sajtó és propaganda területen végzendő feladatokkal bízta meg, amit nagy lelkesedéssel végzett a tanulmányai végéig.

Andrea végzése után eljegyezték egymást. Farkas a kollégiumból menyasszonyához költözött. A lakást csak ők lakták. A nagymama gyakorlatilag Drezdá-

ban élt, mert az időközben született ikerpár és a legújabb, a negyedik dédunoka körül sokszorozódott a napi tennivaló.

Andrea meg sem melegegett a LAKÓTERV-nél, amikor behívták a kerületi pártbizottságra.

– Elégedettek vagyunk az elvtársnő eddigi pártmunkájával. További terveink vannak önnel – nézett rá sokat sejtető hunyorítással a titkár. – Javasoljuk, hogy a felsőfokú politikai végzettség szerzéséhez végezze el a marxizmus-leninizmus esti egyetem szakosító tagozatát. A tanulmányaihoz kapcsolódóan új feladatot kap. Áthelyezzük a kerületi ingatlankezelő vállalat műszaki osztályára. Vállalja?

Andreában egy pillanatra átfutott a tiltakozás, hogy mások határoznak az életéről, a szakmai céljairól. Ugyanakkor tisztában volt azzal is, hogy a válasza ebben a helyzetben csak igen lehet.

Az új munkakörrel együtt járt a nagyobb fizetés, ami Farkas végzése előtt könnyített az anyagi helyzetükön, és még némi megtakarításra is tellett. Szolidan éltek, szigorú költségvetésben, jövőbeni házukra gyűjtöttek. Farkas szülei időről időre meglátogatták őket tömött csomagtartóval, „nehogy a sok tanulásban éhen haljanak”. Ellátták őket a kertjükből származó friss és mélyhűtött terményekkel, lekvárokkal, házi készítésű szárasztésztákkal. Andrea

édesanyja akkoriban jött össze új párjával, aki az első pillanattól kezdve igyekezett anyát és lányát eltávolítani egymástól. Nem használt a fiatalok józan érvelése, még jobban elmérgesítette a helyzetet. Andrea végül feladta a békülésért folytatott harcát, bekeményített. Hiába próbálta őt meggyőzni Farkas, az esküvőjükre sem hívta meg az anyjáékat.

Az esküvőjén Andrea törtfehér kosztümruhát viselt, amelynek egyetlen dísze a nagymamájától kapott, vékony aranyláncon függő, apró brill kövekkel díszített igazgyöngy medál volt. Különleges, mezei virágokból összeállított marokcsokrát Farkas tervezte. Ő világos drapp öltönyben állt Andrea mellett, és díszként egy ágacska fürtös kötőrőfűvel díszítette a zakóját. A polgári szertartás után a nagymamán, Farkas szülein, a tanúkon (Andrea munkatársai vállalták a felkérést) kívül volt évfolyamtársaikkal együtt tizenketten ültek az ünnepi asztalnál a kis budai vendéglőben. A szülők itt, a pohárköszöntőkor adták át nászajándékukat, az „álmuk megvalósításához” az ötvenezer forintot tartalmazó borítékot. Az előzetes megbeszélés alapján a vendégektől is borítékokat kaptak.

Takarékosságból nem terveztek nászutat. Andrea szabadságot kért arra az időszakra, amíg férje nem kezdte meg munkáját a Közepület Tervező

Vállalatnál. Naponta tekintettek meg eladó telkeket budai külterületeken. Útjaik során elbeszélgettek a telekszomszédokkal, és ennek révén jutottak ahhoz a Frank-hegyi bozótos, elhanyagolt, de szép környezetben lévő telekhez, amire tellett a pénzükből, és az elképzeléseiknek is megfelelt.

Két évig minden szabadidejüket a tereprendezésre fordították. Közben Andrea befejezte a szakosítót, kinevezték a műszaki osztály vezetőjének, és a kerületi pártbizottság tagjává választották. Próbaidejének letelte után Farkas egy vidéki nagyváros irodaházának tervezésében vett részt. Önálló tervezőmérnökként nehezen fogadta el, hogy elképzelései rendre ütköztek a még mindig erőteljesen érvényesülő „szocreál” építészet elvárásaival. Mintha erőszakot vett volna magán, amikor bele kellett egyeznie a módosításokba, hogy a tervet a kitűzött határidőn belül elfogadják. Amikor ismerőssel találkoztak, általában szóba került, hogyan érzi magát a tervezőirodában. A kérdésre fintor szaladt végig az arcán, majd kétértelműen mosolyogva válaszolta: „Mint a madár, akinek nyesegetik a szárnyait”. Ilyenkor Andrea szeme a férjére villant, és sietve témát váltott.

– Már kértelek – mondta otthon nyomatékosan –, hogy ne hozz minket kellemetlen helyzetbe az őszin-

teségeddel! Értsd meg, nem szeretném, ha miattad a PB-re hívatnának! De azt sem, hogy átszervezésre hivatkozva elveszítsd a munkahelyedet. Ha korlátozva is, mégis van tervezői szabadságod, csak okosan kell élni a lehetőségekkel.

Farkas általában rezzenéstelen arccal hallgatta felesége korholását, nem akart vitát. Mint legutóbb is, csak gondolatban válaszolt, apja mondásával: „Nem szabatok magamra kétszínűségből ruhát.” Láttva felesége arcán a düh lassan felkúszó pírját, hozzálépett, és engesztelően hümmögve meg akarta simogatni. Ez eddig mindig hatott. Andrea azonban félrerántotta a fejét, és dacos ábrázattal lehuppan a fotelba. Mindketten érezték, ez már több volt apró villongásaiknál.

A konyhából nyíló, valamikori cselédszobát, amelynek ablaka a függőfolyosóra nézett, Farkas dolgozószobájának alakították ki a régi rajzasztallal. Andreának pedig két hatalmas filodendronnal levasztották a nappali ablaka előtti sarokrészt. A dekoratív növények mögül alig látszott ki az Ecserin vett gyönyörű kelet-indiai rózsafa íróasztal, amelyet szerkesztésekhez nem, de rajzolásra, skiccek készítésére, elképzelések vázolására jól lehet használni. Nem csak a munkájukhoz használták saját dolgozójukat, hanem összezördüléseiket is itt vezették le.

Farkas a visszautasított férfi sértődöttségével vonult ki a szobából. Mappájából kivette a tervezett kupolaházuk belső kialakításáról készített vázlatait, és maga előtt szétterítette az asztalon. Egy ideig szemlélgette, majd gyors mozdulattal félretolta azokat. Tiszta rajzlapra felkiccelte legújabb elképzelését a térkiosztásról, amelyen eddig sokat vitatkozott a feleségével. Elégedett ábrázattal kereste Andreát a lakásban. Helyette az üzenő-táblára rajzszögezett értesítést talála. „Levegőre van szükségem. A.”

– Nekem pedig rád lett volna szükségem! Éppen most! – kiabálta nekiindulva az üres lakásban, miközben dühödten lengette a rajzlapot. – Most, amikor megtaláltam a legmegfelelőbb, legeredetibb elrendezési megoldást!

Napokig alig szóltak egymáshoz, a másiktól várták a békülés kezdeményezését. Alvás közben azonban a kezük kereste a másik érintését, és az egyik reggel egymást átölelve ébredtek. Hunyorogva méregették egymást, álmos pillantásukban ott bujkált „és akkor most hogyan tovább?” kérdés. Végül kirobbant belőlük a nevetés.

– Este mutatok valamit. Emlékeztess rá, ha elfelejteném! – mondta reggelizés közben Andreának.

Dehogy felejtette el! Egész nap arra a pillanatra

várt, hogy megmutathassa a feleségének a duzzogó időszakuk alatt térbeli rajzokká formált vázlatait.

Andrea alaposan szemügyre vette a három szinten kialakított helyiségeket, s nyelvével csettintett.

– Minden a helyén van benne. Sokat vitatkoztunk, de megérté! – Karjával átölelte férje nyakát, másik kezével összeborzolta az üstökét. – Zsenikém! – szakadt ki belőle a gyöngyöző kacagás. – Bárcsak már benne lakhatnánk!

– Eljön annak is az ideje! De – nézett vágyakozva az asszonyra –, most másra kellene az időt fordítanunk.

A következő évben előnyösen vásároltak egy feleslegessé vált fabódét a közeli építkezés tulajdonosától. Ezzel nemcsak tető került a fejük fölé az alapozó munkák idejére, hanem a lassan szaporodó építőanyagokat, házelemeket is biztonságosan elhelyezhették. A szomszédtól kölcsönözték a betonkeverőt, és a nála dolgozó szakmunkások is szívesen segítettek nekik hasznos tanácsokkal. Még abban az évben elkészítették a kupolaházuk alapját.

Andrea siettette volna az építkezést, de férje addig nem akarta elkezdni, míg a kupola kialakításához, külső burkolásához valamennyi szerkezeti elemet, fém csatlakozót, háromszögű és trapéz alakú, a kazettákat fedő rétegelt falemezt és szigetelőanyagot nem szerezték be.

Erre is ráment még kétévi szabad idejük minden perce. De ott állt a kupolaház, csúcsán ötszögletű, osztott, világító-szellőztető ablakkal. Mintha ufó ereszkedett volna le az enyhén lejtős telek sík platójára. Az épület bejáratához a lejtő aljából induló, széles lépcsősor vezetett. A kőlapokból patintott, érdesített, széles járófelületű lépcsők alacsonyok voltak, akár futni is lehetett rajtuk. A bejárat két oldalán három-három, csúcsára állított háromszögletű ablak kívülről mintegy „fogazta” a földszinti részt, amelynek nagy részét a nappali foglalta el. Innen indultak a második és harmadik szintre vezető lépcsők. A földszint hátsó ívében alakították ki a konyhát a vele egylégterű étkezővel, a zuhanyozót és WC-t, valamint a mosó- és szárítóhelyiségeket. A két felső szintre, az egymás alatt eltolt hullámvonalú galériákra vendégszobát, hálót, térelválasztó díszráccsal osztott nagy dolgozószobát, zuhanyzó kabinos fürdőhelyiséget és gardróbot álmodtak. A terv megvalósítása azonban a további anyagi helyzetüktől függött.

A kert is formálódott, lassan. Néhány árnyéktűrő örökzöld bokrot már betelepítettek, és elkészült a félgömb ívét szélesen körbevevő terasz üvegezett korlátja is. Szívesen üldögéltek a terasz végében, az összezsukható kecskelábú asztaluknál, és elégedetten

szemlélték munkájuk eredményét, az előttük elterülő megszelídített tájat.

A GMK-k szervezésének és működésének engedélyezése után az intézetben is szervezni kezdtek egy munkacsoportot. Farkas azonnal meglátta benne visszafogott alkotói énje kiteljesedésének lehetőségét.

A hír hallatán Andrea felfortyant.

– Lassan már csak az ágyban találkozunk! – próbált érvelni az igaza mellett.

– És egyedül én leszek ennek az oka? Ki az, aki minimum másfélszeresen túlteljesíti a hatnapos munkaheteket a pártmunkája során vállalt külön munkáival?

Felesége szeme elkerekedett.

– Ezt még soha nem mondtad! – mondta elhűlve.

– Most mondom. Sajnálom, hogy nem látod be, nekem – jól megnyomta a szót – nekem most érkezett el a lehetőség, hogy egyéni elképzeléseimet kevésbé korlátozó tervezői munkákat is végezhessenek, s gyarapíthassuk anyagi forrásunkat is. Próbáljuk meg úgy felfogni – tette hozzá békülékenyebb hangnemben –, hogy esélyt kaptunk közös álmunk, a házunk gyorsabb befejezésére.

A következő évek mindkettőjük érvelését igazolta. Az építészetben is megjelentek a hagyományos for-

máktól eltérő, a természeti környezetbe illeszkedő, a természeti adottságokat figyelembe vevő elegánsabb kivitelű családi házak és állami épületek. Belső tereik és íves tetőátfedéseik kialakításában, az esztétikumnak is megfelelő építési anyagok kiválasztásában érvényesülhettek a merészebb tervezői elképzelések.

A munkaközösség sikeresen indult, és egyetlen napra sem fogtak ki a munkából. Farkas esténként 10 óra előtt ritkán ért haza. Andreát gyakran az íróasztal mellett találta, az ikszpluszegyedik esedékes beszámolót írta, a titkárok helyett is. Többnyire fáradtan kerültek ágyba. Kimerültségük miatt elmaradtak a meghitt beszélgetéseik, szexuális érdeklődésük és vágyuk csökkent. A túlmunka időszakában gyakran megesett, hogy a hétvégéket sem töltötték együtt a telken. Amelyiküket szorította a határidő, otthon maradt dolgozni.

A házuk építése azonban látványosan haladt, a galériák és a helyiségek kialakításához tellett szakemberek fogadására. Úgy tervezték, hogy szabad idejükben a belső tereket maguk csempézik, burkolják, de idővel belátták, hogy még kettesben sem haladnak eléggé a munkával. Hosszas vita után hozzányúltak a berendezési tárgyakra félretett tartalékaikhoz, s burkolók, villany- és csőszerelők után néztek.

Még a ház építése közben Farkas szülei ellátogattak

a telekre, és hűmmögve szemlélték a különös építményt. Nem ilyen családi házakhoz szokott a szemük, nehezen barátkoztak meg a formájával. De a háromszögletű ablakok üvegében visszatükröződő táj látványa elismerő bólogatásokat váltott ki belőlük. Bent a házban, a hullámvonalas galériákon már álltak a válaszfalak, s ablakaikon át mint megannyi nyitott szájon át, ömlött a fény a nappaliba. A lépcsők még hiányoztak, helyükön egyszerű deszkarámpák biztosították a szintek közötti közlekedést.

– Mit szóltok az otthonunkhoz? – érdeklődött Andrea a földszinti helyiségek bejárása után, hogy megtörje a csendet.

– Nem nagy ez kicsit nektek? – bökte ki első gondolatát anyósa.

– Legalább lesz mindennek és mindenkinek elegendő helye és tere – vágta rá gyorsan Andrea. – A mamáéknak is, ha meglátogatnak minket. – A hangján megbántás érződött.

– Nagyon sok munkátok fekszik benne – mondta sietve Farkas apja. – Nem is tudom, a napi elfoglaltságotok mellett hogy’ tellett rá az időtökből. – Jelentősegteljesen a feleségére nézett, majd Andreáék felé fordult, és átölelte őket. – Gratulálunk mindketőtöknek!

– Büszkék vagyunk rátok! – kapcsolódott gyorsan a

férjéhez az asszony, hogy tompítsa előző, nem szerencsés véleményét. Belekarolt a menyébe. – Ha segítesz felmenni, szívesen megnézném a ház többi részét.

– Jöjjön, apám! Amíg a nők fent vannak, menjünk ki a teraszra! – szólt Farkas.

Lassan sétáltak egyik végétől a másikig, hogy mindezt befogadjon a szemük.

– Szép a környék, nagyon szép. Nem csodálom, hogy első látásra beleszerettetek.

Leültek a fonott székekbe.

– Fiam! Tudom, sosem vágytál autóra. Ehhez a házhoz azonban elkelne egy kocsi is. Csak könnyebb lenne az életetek. Gondolkoztál-e már rajta?

Ő válaszképpen megköszörülte a torkát, mert nem akart beszélni arról, hogy már két eredménytelen vizsgán van túl.

Apja elértette, és biztatásként hozzátette:

– Ha megszerzed a jogosítványt, hozzásegítünk egy autóhoz.

Farkas meglepetten tiltakozott.

– Sok pénz az, apám! Nem fogadhatjuk el! Maguknak is szükségük lehet rá. Jó, ha van tartalék a háztartásban.

– Azt bízd csak ránk – válaszolta apja szeretetteljes mosollyal.

Balaton
Lizi Szendy-Szabó felvétele

Átnyúlt az asztal felett, és megveregette fia vállát.

A tízéves házassági évfordulójukat a telken ünnepelték. A nappali két oldalán kiváló művészi érzékkel beszerzett és helyreállított komód állt. Középen az alacsony, üveggel borított, fém asztalkát fekete, rusztikus sarokkanapé és egy fotel fogta közre. A hálóban két vastag szivacsot helyeztek egymás mellé, egyelőre ez szolgált fekhelyül. Az ajtaja mögötti beépített sarokszekrényben tárolták a kinti tartózkodásukra a legszükségesebb holmikat. A dolgozószoba üresen várakozott gazdáik végleges átköltözésére. Otthonról hozták az enni-innivalót, és a teraszon fogyasztották el. Nem voltak édesszájúak, de erre az alkalomra Andrea kis almatortát süített, egyetlen szakácskönyvük leírása alapján.

Egy ideje autóval jártak a telekre, és a kényelmes utazás meghozta Farkas kedvét a vezetéshez. A városban nem használta a kocsit, elbizonytalanította az utak zsúfoltsága, a türelmetlen autósok manőverezései és a parkolási nehézségek. A telekre járás utáni leghosszabb útjuk a szüleikhez vezetett, és a sikeresen megtett út további önbizalmat adott neki.

A nyolcvanas évek második fele sok változást hozott az életükbe. Drezdában meghalt a nagymama, a lakást Andreáék megigényelték. Farkasék gazdasági munkaközössége gazdasági társasággá alakult,

amibe, kedvezőbb álláslehetőség hiányában, ő is belépett. A megtakarításukat alaposan csökkentette a köteles törzsbetéti rész, de bizakodott, hogy az évek során megszerzett szakmai hírük további megbízásokat hoznak nekik.

Nem sokkal az MSZMP megszűnése előtt Andrea testülete átalakult. Ebben már nem vállalt tisztséget. A megelőző időszakban olyan visszásságokat, erkölcsi mélyrepüléseket, ideológiai pálfordulásokat, becsületesnek tartott vagyonszerzéseket élt meg általa becsületesnek, az eszméhez hűnek ismert emberek részéről, amelyeket nem tudott megérteni, sem elfogadni. Az egészsége is megrendült. Bizonytalanná vált a járása, fájdalmas izomgörcsök kínozták. Az ideggyógyászati és ortopédiai vizsgálsorozatok utáni diagnózist nehezen fogadta el, mert tudta, a sclerosis multiplex a tudomány akkori állása szerint nem gyógyítható betegség. A gyógyszeres kezelések, a fizioterápia és a gyógytorna azonban pozitívan hatott a folyamatra, a tünetek megszűntek.

A házukat a legszükségesebb bútorokkal, tárgyakkal berendezték. Készen álltak a beköltözésre. Szervezték a becsomagolt tárgyak, holmik átszállítását, de közben Andreánál ismét jelentkeztek a sclerosis multiplex tünetei. Mozgáskoordinációja romlott, sokszor megsédült, a lábát nehezen emelte,

járása csoszogóssá vált. A gyógyszeres és fizioterápiás kezelések újra kezdődtek, otthon gyógytornász segített a karok és lábak izmai erősítésében, működésük helyreállításában. Költözésről egyelőre szó sem lehetett.

– Mit szólnál hozzá, ha felhívnám édesanyámat, hogy segítsen a háztartásban és elkísérjen a kezelésekre? – vetette fel egy nap Farkas.

– Szó sem lehet róla! Felejtsd el! – válaszolta Andrea ingerülten.

Farkas ráhagyta. Tudta, ha tovább erőlteti, végleg elzárkózik a segítségtől. Időre van szüksége, hogy átgondolja – vélekedett.

Andrea végül belátta, hogy neki is könnyebb lesz, ha napközben segítségre számíthat. Azon is erősen elgondolkodott, hogy szabad-e az embernek végsőkéig kizsákmányolnia az erejét az áhított cél elérése érdekében? Tisztában volt vele, hogy túlhajsztolt életüknek nem egyenes következménye a betegsége. Valamilyen befolyása azonban csak lehetett rá, hiszen a telken töltött idejükön kívül semmiképpen nem lehetett egészséges életmódnak nevezni, ahogyan éltek. Nem, nem tett fogadalmat, hogy a tünetmentes időszakában okosabban fog élni, mert ismerte magát. De lelkének intelmét többé nem feledte.

A szülőket, akik felszámolták falusi életüket, állandóra bejelentették a lakásukba. Vidéki emberek lévén meglepően hamar feltalálták magukat a nagyvárosban, elképesztő könnyedén alkalmazkodtak az új helyzethez.

Farkas sokszor töltötte a hétvégéket a telken. Az indoklását, hogy késő estig dolgozik és hazaérkezésével már nem akarja megzavarni egyikőjük nyugalma sem, az öregek, menyükkel ellentétben, kétkedve fogadták.

A kezeléssorozat, amely csaknem egy évig tartott, hosszabb tünetmentes időszakot biztosított Andreának. A munkahelyén közben jelentős átszervezést hajtottak végre. Változott a vezetőség összetétele, volt munkatársai közül többen kapun kívülre kerültek. Ha a betegállományában nem hallott volna ezekről a változásokról, munkába állása után maga is megtapasztalta. Fél év múlva őt is más munkakörbe akarták helyezni, amit nem vállalt el. Közös meg egyezéssel megszűnt a több mint húszéves munkaviszonya.

A telekre költözésük után szinte kivirult. Egész nap a kertjüket szépítette, a ház helyiségeinek bútorozására, díszítésére készített terveket. Apósáék gyakran meglátogatták őket.

– Csak ne kellene a fájó térdizületeinkkel ezt a sok

lépcsőt megmászunk! Nem tudátok liftet idevarázsolni, ami felrepítene a ház bejáratáig? – viccelődött apósa, de hangján érződött, hogy el tudná képzelni.

Szívesen vállalták, hogy alkalmanként használtcikk-piacokat látogassanak menyükkal, ahol Andrea sokszor talált elképzeléseibe illő tárgyakat, holmikat, amelyeket gondos munkával újjávarázolt. A különböző stílusú bútorok harmonikus egységet alkottak, jól illeszkedtek egymáshoz a terekben. A ház belseje fokozatosan otthonossá vált. Elkészültek a fakeretek a nappali fala mentén elhelyezett alacsony radiátorokra, közöttük fa ülőszámolyok szürke-fekete-lila mintás párnákkal. A bútorkárpitok szürke, fekete színeit jól ellensúlyozták a képek, dísz tárgyak, padlóvázák, ülőpárnák élénk színükkel.

A konyha és az étkező kialakításához lakberendező barátjuktól kaptak hasznos tanácsokat. Andrea meglepődve tapasztalta, hogy férje lelkesedése mintha alábbhagyott volna, nem vett részt a döntésekben, s a kivitelezés irányítását is teljesen rábízta. A ráhagyott felelősség ugyanakkor előhívta belőle az ötletes megoldásokat kereső régi mérnök-énjét. Az egylégterű konyha és étkező látványa mindig büszkeséggel töltötte el, s magában a nyugalom szigetének nevezte. Berendezése közben boldogan

maga elé képzelte, amikor majd együtt étkeznek és közben jóízűen beszélgetnek, mint régen a lakásukban. De mintha kifogytak volna a témákból, a társalgásuk erőltetettnek tűnt. Andrea, hogy megtörje a hosszú hallgatásokat, sokszor kérdezgette aggódva férjétől.

– Történt valami kellemetlenség veled? Mondd el, mi nyomaszt!

– Nincs semmi baj! – tiltakozott ilyenkor a férje, nem túl meggyőzően. – Csak fáradt vagyok. Nagy a hajrás. Vagy együtt futok velük, vagy kimaradok – tette hozzá kesernyés fintorral.

– Mindig ezt mondog! Nincs ez így rendjén! Úgy vélem, nem vagy őszinte! – csuklott el minduntalan felesége hangja. – Tudom, érzem! Hisz’ régóta ismerlek! – Kérlelő tekintettel nézett a férjére, válaszra várva. Némasága mindig felingerelte, dühös grimaszt vágott, majd dacosan felcsapta a fejét, és magára hagyta a konokul maga elé bámuló párját.

Farkas engesztelő ajándékokként különleges növényeket hozott haza. Ezeket felesége olyan helyekre állította vagy ültette, hogy lehetőleg szem előtt legyenek. Ezzel fejezte ki, hogy nem haragszik, és hálás férje békülést kezdeményező figyelmességéért. Anyósától megtanulta Farkas kedvenc ételeinek készítését, és azokkal kedveskedett férjének a béke-

időszakokban. Mindketten sokat tettek a házasságuk rendbehozataláért, de valami megmagyarázhatatlan feszültség mégis vibrált közöttük.

A következő tél elmúltával Andrea fájó bizonyossággal tapasztalta, hogy nemcsak férje szüleinek nehéz a lépcsőzés. Neki is kapaszkodnia kellett a korlátokba, hogy biztonságosan tudjon közlekedni a házban és kint is. A sclerosis multiplex tünetei újra jelentkeztek.

A szülők kiköltöztek hozzájuk, ismét vállalták, hogy Andreát kezelésekre vigyék, és vezessék a háztartást. Itt – mondták – mindannyian kényelmesen elférünk. – Azt már nem tették hozzá, nem akarják, hogy a fiatalok elszakadjanak egymástól.

Farkas a felesége kiújult betegsége óta igyekezett a vacsora idejére hazaérni és tehermentesíteni édesanyját Andrea esti fürdetésében. Sokkolóan hatott rá, hogy felesége állapota a kezelések, gyógytorna ellenére nem javult, sőt, egyre nehezebbé és bizonytalanabbá vált a járása. Kollegájával terveket készített a lépcsőkön való közlekedés megkönnyítésére. Ülőszékes liftet a külső lépcsőhöz és hasonló megoldást a házon belüli szintekre jutáshoz.

Közeledett a kivitelező és csapatának helyszíni bejárása, tovább nem tudta titokban tartani tervét a család előtt. Lehozta a rajzait, amit főleg a szülei ked-

véért készített, mert a műszaki rajzokkal kevésbé boldogultak volna. Ők óvatosan kérdezgették a várható munkákról, költségekről, Andrea azonban kiborult.

– Én már nem is számítok! A hátam mögött hozol döntéseket! Nem hiszem el! Most aztán tényleg elérted, hogy nyomoréknak érezzem magamat! – Hirtelen elsírta magát. Farkas nem vigasztalta. Tudta, azzal tovább szítja felesége haragját.

– Tartottam attól, hogy nem egyezel bele. A győzködésre még nagyobb ellenállással válaszoltál volna. Végiggondoltam, hidd el, nagyon sokszor!

Munkahelyén éppen a kivitelezővel tárgyalt, amikor rosszul lett. Kiesett kezéből a telefon, ráhanyatlott az asztalára. Kollégái a mentő érkezéséig folyamatosan végezték az újraélesztését, a mentősök is folytatták, de már nem tudták visszahozni az életbe.

Az íróasztala fiókjainak átnézésekor az egyikben bezáratlan kazettát találtak. Benne személyes papírokat, iratokat, befizetett tartásdíjak borítékban gyűjtött igazoló szelvényeit. Továbbá egy Bakator Alexandra nevű kislány anyakönyvi kivonatának másolatát, fotókat, amelyek a növekvő gyerekről készültek. A kazetta alatt egy nagy dossziében gyerekrajzokat, időrendi sorrendben. Korai rajzain felnőtt kézzel írt „Apunak Szanditól” ajánlások

voltak, a készítésük dátumaival. A későbbiek már maga a gyerek feliratozta. A rajzokon, még a legkorábbiakon is, látszott a határozott vonalvezetése, meglepően jó rajzkészsége, kiváló színérzéke. A születési dátuma szerint nyolcéves kislány Farkas széles, magas homlokát, nagy, barna szemét és puha, szőke haját örökölte. Ahogy mondani szokás, le sem tagadhatta volna a lányát. És mégis úgy tűnt, titokban tartotta életének ezt a részét.

Nem volt kérdéses, a hivatalos eljárás során a kazettát is átadják a feleségének, a többi személyes holmival együtt. Vajon ő tudott-e a gyerekről? Ha nem, hogyan tudja majd feldolgozni férje sokkoló, hirtelen halálával együtt az újabb megrázó tényt és szembesülni elhunyt párja másik énjével – latolgatták munkatársai.

Bár az események a társaság tagjait szinte megbénították, de a család látogatását azonnal megszervezték, és szükség szerint segítettek nekik. Az első alkalmakkor tartottak azoktól a kérdésektől, amelyekre maguk sem tudták a választ. Andrea azonban soha nem hozta őket kényelmetlen helyzetbe. A hogyanokról és miértokről, ha voltak is (és bizony akadt jó néhány) nem várt tőlük bizonyosságot. A viselkedésében sem lehetett észrevenni, miként éli meg a férje következményekkel járó félrelépését és a

fizikai elvesztését. Külsőleg viszont szembetűnően megváltozott. Lefogyott, arca megnyúlt, mindig élénk tekintetében fájdalom ült, bizonytalan járásában bot segítette.

A látogatásokkor a szülők többnyire a nappali hátsó részében üldögéltek, mozdulatlanul, szótlanul, mint két szellem. Csak az üdvözlésekre jöttek elő. Andrea kérte őket, ne húzódjanak félre, semmi olyasmiről nem esik szó, amit ne hallhatnának. De nem volt foganatja.

A kollégák csak röviddel Farkas halála előtt, a liftek tervezése kapcsán láthattak bele a család életébe, és szereztek tudomást Andrea betegségéről és a velük együtt élő két idős szülőről. A körülmények ismeretében végül fontos elhatározásra jutottak.

A hagyatéki tárgyaláson ügyvédek képviselték az érdekelt feleket. Andrea egészségi állapota miatt nem tudott részt venni ezen, de érzelmi okok miatt sem akart jelen lenni. A másik fél képviselője, a kislány anyja is ügyvédi képviselet mellett döntött.

Farkas szülei csak egymás között mertek beszélni arról, mennyire vágnák megismerni az unokájukat. Menyük merev, elutasító magatartása miatt szóba se merték hozni. Ugyanakkor hittek benne, a fiuk küldte nekik a kislányt, az életének folytatásaként. Ha nem történik meg a tragédia, talán meg sem érik,

hogy kiderüljön unokájuk léte.

A tárgyalás után fél évvel látogatók érkeztek a családhoz. A kovácsoltvas kapu két szárnya méltóságteljesen nyílt szét, és ők teljesen belefeledkeztek az eléjük táruló látványba. A lassan újra csukódó ajtó beljebb tessékelte őket.

A lépcsőn felérve a fiatalabbik megállt.

– Mama! Mi ez... ez a csukott széiformájú valami, itt a lépcső végén?

– Nem láttam még én sem ilyent. Talán lift.

Mire az ajtóhoz értek, valaki belülről kinyitotta, és határozott női hang hívta be őket.

Hatalmas nappaliba léptek. Fejük felett, a kupola világítóablakán át szabadon ömlött be a fény a helyiségbe. Előttük botra támaszkodva őszes hajú, középkorú asszony állt, aki le nem vette mélyen ülő, világoskék szemét a nyurga kislányról.

– Szóval – a hangja hirtelen elrekedt –, szóval te vagy Szandra! – szólalt meg néhány másodperc után. Szinte választ sem várva fordult a másik felé. – Te pedig Erika! – Kezet nyújtott mindkettőjüknek. – Andrea vagytok.

A kislány zavartan nyújtotta át a magukkal hozott csokrot.

– Köszönöm – mondta halkán, és a virággal együtt a botra támaszkodó kézfejére kulcsolta a másikat.

A feszült pillanatok a szintekre vezető lépcsőn leereszkedő lift surrogása törte meg. A széklifttel éltes asszony érkezett, a lépcsőn pedig idős férfi lépkedett komótosan lefelé.

– Bemutatom az anyósomat és apósomat! – Hátrébb lépett az öregek mellől. – Szandra! – fordult a kislányhoz. – Ők a nagyszüleid!

A nehezen mozgó asszony diszkréten szipogott. Bal kezét a mellén tartotta, a másikkal kedvesen végigsimította a kislány karját. Láthatóan zavarban volt, hogyan közeledjen a gyerekekhez.

Farkas apja odalépett Szandrához. Kezébe fogta az arcát, és alig hallhatóan kérdezte.

– Megpusztilhatlak?

Ő csak bólintott, miközben piros foltocskák lobbantak az arcán.

A várakozó csendet Andrea törte meg. Vonásai kisimultak, arcából eltűnt a kutakodó tekintet.

– Nos! – szólalt meg oldottabb hangon. – Túl vagyunk a bemutatkozáson. Vélhetőleg egyikünk sem akar továbbra is itt állni! Gyertek beljebb, és helyezétek magatokat kényelembe!

A süteménnyel, innivalóval teli kecses, aranyszínű zsúrkocsit az asztalhoz tolt. A fogantyújára támaszkodva körbenézett, és halkán ennyit mondott.

– Ideje, hogy jobban megismerjük egymást!

SZÜLETÉSNAPO

A fülledt, tavasz végi napon a természet dermedt, várakozó hallgatásba burkolózott. A mindig hangos szarkák a rezdületlen lombok rejtekében gubbasztottak. A mély csendet csak a légtérben pásztázó helikopterek zúgása zavarta meg.

Sára ebből semmit nem érzékelt. A láza újra felszökött, kábultan ült a tolószékben. Ölében hordozható oxigénkészüléket tartott. Az arcát fedő maszk alatt, az orrlyukaiban oxigénfúvókák, amelyekhez a fülére helyezett lélegeztető tömlő szállította a légzését könnyítő oxigén mennyiségét.

Úgy érezte, mintha megkettőződött volna a teste. A másik énje felülről nézte a kapuban álló, pityergő mamiját és a tolószékben görnyedten ülő, vékonyka kislányt, önmagát, amint begördítik a mentőautóba. Megrázkódott, majd lehunyta a szemét, hogy kizárja a körülötte lévő világot.

A mentőorvos valakivel telefonon beszélt. – Nem – nyomta meg a szót –, a háziorvos szerint csak gyanús. Ezért!... – Bosszankodva megcsóválta a fejét, majd előre szólt a társainak. – Bekötöm az infúziót, aztán indulhatunk a területibe. Kérem a bal kezedet! – szólt a kislányhoz. – Most egy szúrást fogsz érezni. Fontos, hogy közben ne mozogj. – Messziről ért

hozzá a hang. Mégis, mintha anyuja szólt volna hozzá. Engedelmesen neki tartotta oda a kezét. – Megvagyunk. Ügyes voltál! – A hang kedves volt, de már nem az anyukájáé. Lassan felnézett. A zöldes színű, kapucnis kezes-lábasba burkolt, maszkos alak bólintott is hozzá. Ólomsúlyok húzták vissza Sára szemhéját.

Kábulatából szirénázására ébredt. Az éles hang vele tartott. Lassan tudatosult benne, hogy őt viszi a mentőautó. Nyugtalanul, segélykérően szétnézett, de már kérdezni sem volt ideje, az autó megállt, kinyitották az ajtaját. Tátott szájú sátor előtt álltak, majd keresztültolták a székét a sátor alatti folyosón egy szobába. Ott várakoztak egy ideig, miközben az infúzió is lement. – Szétkapcsoltak! – ötlött fel benne, mikor rápillantott a kézfejéből kiálló kanülre. Napok óta először mosoly suhant át rajta a hirtelen eszébe jutott hasonlatra. Nem csoda, maga körül csupa úrruhaszerű felszerelést viselő alakot látott. Még néhány másodpercig eljátszott az úrutazás gondolatával, majd elhessentette a képzelgést. A valóság kevésbé sem tűnt mókásnak, bár könnyebben vette a levegőt, nem szúrt a tüdejébe élesen, és tisztult a látása. Igaz, nem sokra emlékszik a mai napból, arra is csak homályosan, hogyan került ide. És félt, nagyon, mert nem tudta, mi vár még rá.

Egy idő után két beöltözött személy érkezett, akik átvették a mentősöktől, és leültették az ágyra. Mindketten bemutatkoztak, a nevük azonban szinte abban a pillanatban kiröppent a fejéből. Megkülönböztetni is csak hangjuk alapján tudta őket. A magasabb, a férfi megnyugtató hangon kérte: – Tátsd ki nagyra a szádat! Ezzel a pálcikával mintát veszek a garatodból. – Aztán egy másik pálcikát bontott ki a csomagolásából. – Bocsánat! Ez kicsit kellemetlen lesz – mondta, és magasan felvezette az orrába. Tényleg az volt. A szeme is könnybe lábadt. Láttá, hogy a pálca végén a vatta piros színű lett. – Tessék! – Az orvos kezébe adott egy papírtörölt. – Ne fújd ki, csak töröld meg az orrodát!

A nővér gyors beszédű volt, mint a nagyjia, és a hangja kicsit rekedtes. – Feküdj le! Most vért veszek tőled – mondta. Az ágya mellé ült, és felhúzta karjára az érszorítót. – Szorítsd ökölbe a kezedet. – Apró csípést érzett. – Bingó! – szólt mosolyfélével a nő. – Mindjárt megvagyunk. – Ügyesen tette a dolgát, és Sára megkönnyebbülve kieresztette a visszatartott lélegzetét. Nem volt szerencsés ötlet, utána kapkodva szedte a levegőt a maszk alatt.

A nővér az ágya mellé kis asztalkát tolt, és megvárta, míg a lélegzése egyenletesebbé válik.

– Voltál már EKG vizsgálaton? – kérdezte.

Sára hevesen nemet intett. Fekete, rövid haja ide-oda röpködött az ágyon.

– Vedd le a pólódat és a trikódat! – A joggingnadrágot segített lehúzni. – A vizsgálat fájdalommentes, csak nyugodtan kell feküdnöd – mondta, és biztatóan nézett rá. – Nedves hideget fogsz érezni – folytatta, majd felhelyezte Sára mellkasára, kezére és lábára az elektródákat.

Ő szótlanul, riadtan követte a mozdulatokat.

– Most indítom a vizsgálatot, továbbra is maradj mozdulatlan!

A hang nagymamája arcát idézte fel, mintha mellette állna, és tekintetével nyugtatóan simogatná. Először nem is fogta fel, hogy hozzá beszélnek, olyan valóságnak érezte a jelenlétét.

– Most már felöltözhetsz! Látom, kiszáradt a szád – folytatta a nővér. – Hozok innivalót.

– Azt megköszönöm – suttogta –, mert tényleg szomjas vagyok.

Egy ideig üldögélt az ágy szélén, majd megjelent egy másik úrruhás. A magával hozott kerekesszéket az ágya mellé állította, és segített átülnie.

– Hogy érzed magadat? – állt elé a doktor a hőmérővel.

Sára ráemelte mélykék szemét. – Már jobban – válaszolta halkán. – Nem fáj annyira a lélegzés, és

nem szédülök.

Ő biztatóan bólintott. – Még elküldünk röntgenre, aztán megvárjuk az eredményeket.

Folyosókon kanyarogtak, ózongenerátoros fertőtlenítő zsilipen tolták át egy másik épületbe.

Míg a vizsgálatra várakoztak, a beteghordó megkérdezte tőle:

– Ha nem kell bent maradnod a kórházban, a szüleid jönnek érted?

Sára meglepődve kapta fel a fejét a fiatal, kellemes csengésű hangra.

– Nem. Ők Manchesterben dolgoznak.

A fiú kérdően nézett rá.

– Az apukám orvos, tüdőgyógyász, anyukám pedig műtős. Még szűk két évig ott lesznek.

– Hogy hogy te nem velük vagy?

Sára megvonta a vállát.

– Nem akartam egyedül hagyni a nagymamámat. Meg a barátaim is itt vannak. És az utolsó két évre iskolát sem szerettem volna váltani. Évvesztes vagyok, az idén végzek az általánosban – tette hozzá. Kis mosoly suhant át az arcán. – Gondolhatod! Nagy harc volt, hogy itthon maradhassak.

A beteghordó hümmögött, majd elnevette magát.

– El tudom képzelni.

Hallgatagon ültek, egymás felé fordulva. A fiú a

vizsgáló ajtajával szemben, a folyosón elhelyezett székek egyikén, Sára a kerekес kocsiban. – Szép, okos, barna szeme van – cikázott át Sárán. Kibukott belőle a kíváncsiság.

– Te hogy kerültél ide?

– Mentőápolónak tanulok, és most besegítek a járvány elleni küzdelembе. A tervem, hogy egy-két év múlva felvételizek az... – de nem folytatta, mert Sárát szólították.

Mikor kijött, a fiú háttal az ajtó közelében várta a kocsival. Ismerős dalt dúdolgatott, alig hallhatóan. Látszott, hogy a védőruha alatt a ritmusra mozog.

– Te is szereted a Wellhellót? – kapta fel Sára örömmel a fejét. – Egyik kedvencem a *Barátom* nótájuk. Baró jó a szövege is. A *Rakpartot* még a nagymamám is szívesen hallgatja.

A fiú megfordult, a hangján hallani lehetett, hogy elvigyorodott.

– Jó banda! Nekem bejönnek!

– Voltál már koncertjükön? – érdeklődött tovább a kislány.

– Egyszer. Tavalы, a Budapest Parkban.

– Jó neked! – sóhajtotta vágyakozva.

Visszafelé mintha rövidebb lett volna az út. A hosszú folyosó közepén járhattak, amikor a fiú lassított.

– Érdeklődhettek majd pár nap múlva felőled?
Remélhetőleg addigra otthon leszel!

Sára oldalra fordította a fejét, felnézett a fiú felé, és bólintott.

– Én is remélem.

A fiú megállt a kocsival.

– Fenn vagy a Facebookon? – kérdezte.

– Igen.

– Elkérhetem a címedet?

Sára habozott, bevillantak az otthoni intelmek, majd határozott hangon mondta:

– Egybeírva és há-val: baloghsara@gmail.com.

– Az én nevemet sem lesz nehéz megjegyezned. Az ismert gyerekdalra kell gondolnod, de fordítva. Tóbiás Éliás a nevem – nevette el magát, majd ismét megindult a tolószékkal. – Különben gmail-es vagyok én is – tette még hozzá.

– Tényleg vicces! – hagyta helyben derűsen. – És hogy viseled? Jaj, ne haragudj! – védekezett gyorsan.

– Mekkora tapló vagyok! Ugye, nem bántottalak meg?

– Nem, dehogy! Míg kölkök voltunk, sokat csesztettek vele. Felnőttként már nem, legfeljebb a tekinteteken veszem észre az átsuhanó mosolyt. Meg lehet szokni ezt is.

Visszaértek az elkülönítőbe. A nővér várta őket.

Kisegítették Sárát a kocsiból. A fiú rögtön hozzálátott a szállítóeszköz fertőtlenítéséhez.

– Most átmegyünk egy másik szobába – fordult hozzá a nővér –, és ott kell megvárnod az eredményeket.

Távozóban a fiú még Sára után szólt.

– Vigyázz magadra, kislány! És mielőbbi gyógyulást!

A nagy helyiséget hatalmas üvegablakos fal választotta ketté. A túlsó, nagyobbik felében ágyak sorakoztak a fal mellett, csak egy állt üresen. Az üvegablak melletti asztalon készülékek villogtak, előtte védőruhás alak ült. Onnan tartotta szemmel mindkét részt. A kisebbik szobában, ahová érkeztek, két üres fekvőhelyet látott.

– Egyelőre nincs további tennivalónk. Feküdj le, és fújd ki az izgalmakat! – mondta.

Sára esdeklőn ránézett.

– Pisilnem kell – suttogta gyámoltalanul.

– A paraván mögött van szobavécé. Ott elvégezheted a dolgod.

Megkönnyebbülve helyezkedett el az ágyon. Hirtelen olyan gyengeség ereszkedett rá, hogy a szemét sem bírta nyitva tartani. Képtelen volt összeszedni a gondolatait, összemosódva, értelmetlenül kavarogtak a fejében.

Ajándéknarancs
A szerző felvétele

Mintha valaki a nevén szólította volna. A nővér nézett rá mosolyogva. Egyik kezét hátra dugta.

– Itt ma valaki születésnapos – szólította meg kedvesen.

Sára csodálkozva nézett fel, tekintete örömmre váltott. Megmozdult, hogy azonnal felüljön, de a nővér már megfogta a karját.

– Csak lassan! Lassan! Nehogy elszédülj a hirtelen helyzetváltoztatástól!

– Tényleg! Ma van a születésnapom! – mondta hitetlenkedve. – Honnan tetszik tudni, mikor még én is elfelejtettem?

A nővér elnevette magát.

– Megsúgta a számítógép. Isten éltesse sokáig, Sára! – és a háta mögül előre húzott kezében jókora, sima, fényes héjú narancsot tartott.

– Köszönöm szépen. – A hangja elcsuklott. Aztán elolvasta a narancson körbe tekert ragasztószalagra írt szöveget. „Boldog születésnapot!” Elsírta magát. – Itt mindenki olyan kedves – pityeregte meghatottan. – Köszönöm, még egyszer. Igazi puszit nem adhatok érte. De ilyen lehet – elmosolyodott, és az összefogott ujjairól puszit fújt a nővér felé.

– Ez is ért annyit, mint egy igazi – erősítette meg a nővér. – Most pedig hozok innivalót. Egész nap alig ittál. Nem lesz ez így jól! – próbált szigorú arcot

vágni, de a szeme nevetett.

Nagyon jól esett a pohár víz, az utolsó cseppig kiitta. Összekucorodott az ágyon, a narancsot két kézben fogva magához szorította. Születésnapom van, én meg egy kórházi ágyon fekszem! – suhant át rajta a szomorúság. Aztán rögtön eszébe jutott a járvány miatt szertefoszló reményük, hogy a szüleivel és a nagyszülőkkel együtt, itthon ünnepelhetik meg ezt a napot. Semmi sem úgy alakult, mint ahogy karácsonykor tervezték. A húsvét sem. Akkor ők mentek volna a nagymamájával Manchesterbe. Most pedig mindenki miatta izgul. És még ő sem tudja, mi lesz vele?

Meggömbölygette, megszagolta a narancsot. Azért ma jó dolgok is történtek vele. Csupa kedves emberrel találkozott! Igyekeztek őt megnyugtatni, mert biztosan látták, hogy mennyire félt. Beszéltek hozzá, elmagyarázták, hogy mit fognak tenni, és ő mit fog érezni. Rájuk kellett figyelnie, a szavak oldották a szorongását. És a beteghordó fiú is! Mintha régóta ismerte volna, olyan közvetlenül tudtak beszélgetni. Vajon tényleg keresi-e majd? Megint beleszagolt a narancsba. Elmosolyodott. Nem emlékszik rá, valaha örült-e ennyire ajándéknak! Gondolataiban visszavért a fiúra. Próbálta elképzelni védőruha nélkül, de nem sokra jutott. Majd, ha már otthon lesz, megnézi

a Facebook oldalán. Akármilyen a külseje, a tekintete nyerő marad. És a hangja is kellemes. Jó fej lehet. Ő vajon milyennek talált engem? – morfondírozott tovább.

Ajtónyitásra riadt. Gyorsan megfordult. Az orvos és a nővér állt az ágya mellett.

– Jó hírt hoztunk – nyújtotta át a doktor a zárójelentést. – Ajándék a születésnapodra.

Sára kérdően nézett rájuk.

– A vizsgálati eredmények alapján nem tartjuk szükségesnek, hogy tovább bent tartsunk. Erről és a további tennivalókról már értesítettük a megadott címet, Balogh Lénárdnét.

– A nagymamám – vetette közbe.

– A nővér majd elkísér a kijáráthoz. De előtte kiveszem a kanült. Erre már nem lesz szükség.

Sára szeme kerekre nyílt a csodálkozástól az óvatosan kihúzott hosszú tű láttán. Fellélegezve felsőhajtott.

– Vigyázz magadra, és pihenj még a következő napokban! A szülinapi bulit még halaszd el egy ideig – tanácsolta doktorosra fordítva a hangját. Azzal sarkon fordult, és kiment a szobából.

Örömeiben megnémulva követte a nővért, aki a kijárat ajtajában előre mutatott.

– Ez az út egyenesen a portára vezet – mondta. –

Ott majd be kell mutatnod a zárójelentést, és azon túl már várnak a családtagjaid.

Egyszerre fújtak puszit egymásnak, és Sára megnevezhetetlen kettősséggel a szívében elindult a visszakapott mindennapjaiba vezető úton.

BÚJÓCSKA

A KARÁCSONYFA ALATT

A történet színhelye Kelet-Magyarország vastag hótakaróval borított bodrogi közeli kis faluja, az ötvenes évek közepén.

Karácsony másnapján a négyéves Vicuska még világosan ébredt délutáni alvásából. Szösze, selymes, puha haja nedvesen tapadt a fejére. Lekászódott az ágyáról, a végéhez állított pici bölcsőből kivette a babáját. Magához ölelte, és ringatva sétálgatott vele a szobában. Közben dúdolgatott. Aztán a karjába fektette.

– Látom, elaludtál. Leteszlek az ágyikódba. Álmodj szépeket, kicsikém!

Lábujjhegyen belopakodott a nagyszobába, ahol a fenyőfa állt a két ablak között. A csend váratlanul érte, hiszen mindig ez volt a házuk legzajosabb helyisége. Mielőtt a mamája bekísérte aludni, az ebéd után itt beszélgettek a szülei a keresztszüleivel és felnőtt bátyjaival. A széthúzható asztal összecsukva már a helyén állt, körülötte az üres székekkel. A díványon is rendben sorakoztak a díspárnák. Ijedten állt meg, és sírós hangon megszólalt.

– Mama! Pisilni kell.

– Jövök, Vicuskám!

A karácsonyfa ágainak takarásából Sanyi bátyja kelt fel a sámliról. Ott olvasott az erősebb fény miatt.

– Nem is láttalak, úgy elbújtál – nézett testvére megszeppenten.

Ő kézen fogta, és a mellékhelyiségben bilire ültette.

– Hol vannak a mamáék? – nézett fel bátyjára nagy barna szemével.

– A dolgozóra figyelj! Tudod, itt nem beszélgetünk!

– korholta mosolyogva a testvére. – Mindenki átment Zsuzsanna nagymamáékhoz – válaszolta Sanyi, hogy megnyugtassa a kislányt. – Elvitték nekik a Jézuska ajándékát.

Az alkony kezdett belopakodni a nagyszobába. Vicuska a bátyja elé állt, és kérlelni kezdte.

– Játsszunk megint bújócskát, amíg villanyt nem kell gyújtani!

A testvére még ki sem mondta az igent, ő máris kiosztotta az *Antanténusz*, *szórakaténusz* mondókával a hunyó szerepét. A kis huncut jól tudta, magán kell kezdeni a kiszámolást, hogy ő lehessen a hunyó. Beállt a sarokba, még a szemét is eltakarta a tenyerével, hogy bizonyítsa, közben nem leskelődik. Lassan, hibátlanul elszámolt tízig, majd „aki bújt, aki nem, megyek!” kiáltással Sanyi keresésére indult.

Karácsonyi tökmagos kifli
A szerző felvétele

A szoba minden ismert búvóhelyét megnézte, de nem találta a testvérét. A szobában egyre sötétebb lett. Vicuska elbizonytalanodott. A játék izgalmát a félelem váltotta fel. Sanyi összehúzódva, mozdulatlanul lapult a padlóra lógó fenyőágak alatt. A kislány pánikba esett, és sikítva szólongatta a bátyját.

Sanyi, mert a sötétben már ő is alig látott, nagy lendülettel kúszott ki a karácsonyfa alól. Kis híján felborította, alig tudta elkapni a dőlő fatörzset. Az ágak rázkódása miatt a végükre akasztott díszek egy része lehullott. Többségük Sanyi tenyere és hasa alatt roppant szét. Felegyenesedve először a villanykapcsolóhoz ugrott. Akkor látta meg, hogy véres lett a tenyere. Zsebkendőjével gyorsan körbecsavarta, majd átölelte az egyre hangosabban zokogó testvérét. A kicsi ujjával a széttört gömbökre mutatott. Bátyja leguggolt eléje, és a fülébe súgta.

– Ne sírj, húgocskám! Lefekvéskor, az ima után kérd meg a Jézuskát, hogy az angyalaival küldjön a törött díszek helyébe újakat. Ha szépen kéred, biztosan teljesíti a kérésedet.

Másnap reggel Vicus boldog sikkantással újságolta az otthon levőknek, hogy a Jézuska meghallgatta az imáját.

– Nézzétek, milyen gyönyörű arany és ezüst gömböket akasztottak az angyalok az ágakra!

Örömeiben észre sem vette édesanyja és Sándor bátyja fáradt mosolyát, karikás szemét. Ők vonták be éjjel a kamrában tárolt idei diók közül a legnagyobbakat a szaloncukrok készítéséhez évek óta gyűjtött sztaniol papírokkal. Olyan ügyesen, hogy egyáltalán nem látszott, a fényes papírok mit rejtettek. Szebben csillogtak, mint a régi díszek.

A két angyal egymásra mosolygott a kislány feje felett.

AZT MONDJÁK...

Általában nem válaszolok a postámba érkező prezentációkra, üzenetekre, és nem továbbítom azokat. A fenyegetésnek, hogy rövid időn belül ilyen meg olyan kellemetlenség történik velem, ha nem küldöm tovább másik öt/tíz embernek vagy a legjobb barátainak, nálam nincs foganatja.

Ennek az üzenetnek a címe azonban megfogott: „Olvasd lassan és csendben.” Elolvastam. A közhely számba menő bölcsességek és néhány vicces, jópofi „házi mondás” között találtam egy gondolatot, amit többször újraolvastam, annyira igaznak éreztem minden állítását.

„Azt mondják, egy percig tart, hogy észrevegyél valaki különlegeset, egy órát, hogy komolyan vedd, egy napot, hogy megszeresd, és egy egész élet kell ahhoz, hogy elfelejtsd.”

Sok órát töltöttem a neten keresgéléssel, hogy megtaláljam, ki a szerzője az idézetnek. Magára az idézetre egy tizenöt évvel ezelőtti bejegyzésben bukkantam rá, azóta is „kering” a neten. Mindig voltak/vannak/lesznek újak, akiket megérint. A különböző társas oldalakon egymásnak adják-küldik a váratlanul érkezett szerelemről fogalmazott szép gondolatot. Még mostanában is. Ha az eredeti üzenetből kiragad-

va (ahogy én is tettem) csak ezt az idézett részt továbbítják, szerzőként „ismeretlen”-t írnak.

Aki életében megélte az ilyen pillanat-perc varázsát, az tudja, igenis létezik, hogy egy pillanat alatt egész életre szólóan megszeresse azt a különleges valakit, akit csak úgy, véletlenül pillantott meg és ismerkedett meg vele. És akárhogyan alakul a kapcsolatuk a jövőben, soha nem fogja elfelejteni. Ez az érzés a részévé válik, el nem múlóan fészkel be magát a gondolataiba és a szívébe.

Ha valaki most azt hinné, ilyen csak a szebbik nemmel fordulhat elő, hatalmasat téved! A férfiak sem kivételek! Csak erről kevesebb szó esik a beszélgetésekben, irodalomban, művészetekben. Mintha szégyellni való dolog lenne bevallani, hogy bizony őket is utoléri a villámcsapásszerű találkozások. Kivétel talán a költészet, amiben a férfiak a női költőknél nyíltabban vallanak a földindulásszerű pillanatokról és az így született szerelem megéléséről. A nők ebben a műfajban mintha szemérmesebbek lennének!

Bárki is fogalmazta meg először az idézett gondolatot, élete tapasztalataként írta le. Különben hogy' állíthatta volna, hogy „....egy egész élet kell ahhoz, hogy elfelejtsd”.

Legfiatalabb nagynénémre, a nálam tizenhét évvel idősebb Kuszóra úgy emlékszem, mint akin nem fogtak az évek. Apai nagyanyámmal lakott együtt, kertes családi házban. Kicsi, aszalódott testű öreglány, akinek az évtizedek múlásával csak a tartása lett görnyedtebb. Vénlányos frizurája akár emblémája is lehetett volna. Két vékony copfját a tarkója alatt koszorúba tűzve hordta élete végéig. A divat szót mintha nem ismerte volna, bármit is vett fel, minden lógott rajta. Külseje szelíd, jóindulatú, gyermeteg lelket takart, de nefelejcskék szemében mindig huncutság csillogott, amivel magára vonzotta a figyelmet, és feledtette előnytelen külső adottságait.

Gyerekként, ha látogatóba mentünk hozzájuk és el akartam tűnni nagymama szigorú tekintete elől, behúzódtam a hálósobába. Ott háborítatlanul nézegethettem Kuszó vésett elefántcsonttal borított imakönyvét, amely tele volt szebbnél szebb szentképekkel. Tizenkét–tizenhárom éves koromban, egyik ilyen alkalommal fekete-fehér fényképre leltem a lapok között. Férfi arcképére. Fekete haján csillogtak a műtermi fények, dús, majdnem összeérő szemöldöke alatt barátságos sötét szem nézett szem-

be velem. Mégis szögletes, rigócsípett (gödröcskés) állán időztem el. Talán azért (amit akkor nem tudtam volna így megfogalmazni), mert erőteljes, kemény egyéniséget sejtetett.

– Kuszó! Kuszó! – futottam át a másik szobába. – Nézd, mit találtam az imakönyvedben! – és a hátam mögül előhúzott kezemben a fényképet lobogtattam.

Nagynéném tekintete elborult, szeme színét mélykékre változtatta a harag és az ijedtség. Mint egy vadcsapda, marka úgy szorult a csuklómra. Soha nem gondoltam volna, hogy akkora erő van benne! Olyan fájóan fogta, hogy az ujjaim szétnyíltak. A földre hullott fényképet felkapta, és a köténye zsebébe csúsztatta.

– Ne haragudj! – lihegte. Szaggatott lélegzése lassan csillapodott. – Nem akartam fájdalmat okozni neked! – Ujjával lehúzta arcomról a könnycseppeket, majd átölelt. – Gyere, menjünk vissza!

Megitatott, és maga mellé ültetett a díványra.

– Tudod – kezdte nagyon halkán –, a mama (így hívta az unokák jelenlétében az édesanyját) soha nem tudhatja meg, hogy imakönyvbe fényképet tettem. A mama szemében ez bűn. Halálos bűn!

– De ki ő? – kérdeztem megszeppenve, miközben fájó csuklómat simogattam.

Kuszó hosszasan hallgatott, tekintete az arcomat

kutatta, mintha latolgatta volna, beavathat-e a családi körben tabunak számító témába.

– A vőlegényem volt. Nem hivatalos. Mama nem engedte, hogy eljegyezzen. Baptista egy katolikus családban! Megtiltotta a további találkozást vele – szakadt ki belőle egyszuszra az újraéledt keserűség. – Utána csak titokban láthattuk egymást. Mama egyszer észrevette az ujjamon felejtett gyűrűt. Ki akart tagadni, hogy az akarata ellenére a menyasszonyának tartom magamat.

Amit most hallottam, nem tette előttem szeretetőbbé nagyanyámat. Most is, mint mindig, bármilyen korlátozás ellenérzést váltott ki bennem.

– Ha szeretted azt a fiút, miért engedted, hogy a mama...!

Felcsattanó hangom valójában az együttérzésemet fejezte ki. Kuszó szomorúan csóválta a fejét.

– A lelepleződésünk után nem sokkal Márton váratlanul meghalt.

– Szép neve volt! – nyögtem ki, mert a döbbenettől csak ennyire telt tőlem.

Nagynéném bólintott, majd szája elé tett mutatóujjával jelezte, hogy erről ne beszéljek senkivel.

Fiatal korom ellenére rájöttem, hogy nagymama valószínű okokra hivatkozva gúzsba kötötte és önzésből magához láncolta Kuszót. Többé nem a lesajnált vénlányt láttam benne, hanem a vőlegénye emlékének élő magányos teremtest, akinek nem volt sem ereje, sem bátorsága változtatni a nagyanyám által irányított életén.

A múltó évek, a felnőttégem kölcsönös bizalmat teremtettek közöttünk. A fénykép megtalálása óta nyitva maradt kérdéseimre is szívesen válaszolt.

Első báljára keresztanyja, a legidősebb, asszonynővére kísérté el. Tőle kapta a szeme színével megegyező színű kék bál ruháját. Otthon nem volt tükör, mert a nagymama szerint az csak a hiúságot táplálta. Amikor a bálteremben először meglátta magát az óriási tükörben, nem akart hinni a szemének. Hosszasan nézte a tükörképét, és azon gondolkodott, tényleg magát látja-e, vagy ahogy az anyja mondaná, az ördög incselkedik vele.

Élete első táncosa majdnem az ölébe esett. Kuszót nézte ki magának, hozzá iparkodott, miközben megbotlott egy illetlenül elől hagyott lábban. Így indult Márton bemutatkozása. Sűrű bocsánatkérések

közepette vitte táncba, de mire a táncparkettra értek, mindkettőjükből kibuggyant a nevetés. Az illemen mégsem esett csorba.

Márton, a cigányos kinézetű, nagynénémnél alig magasabb, mokány férfi biztos kézzel vezette a parketten. Nem érzékeltek semmit és senkit maguk körül, annyira belefeledkeztek egymás szemébe.

A báli időszak kedvezett a találkozásaiknak, testvére fáradhatatlanul vállalta a kíséretüket. A gond a báli szezon után kezdődött. A kor etikettje szerint nem maradhattak kettesben, egy fiú meghívás nélkül nem mehetett lányos házhoz. A fordítottját még elképzelni sem illett.

Márton felkészülten, gyűrűvel a zsebében érkezett a házhoz. Hitt a szerelmükben, hitt a jövőjükben, és zavar nélkül állta jövődóbeli anyósa már-már valatásnak beillő kérdéseit.

Nagymama, szokásához híven, kendőzetlenül mondta ki a véleményét. Nem járult hozzá az eljegyzésükhöz, lánya fiatal korára és a vallási különbségre hivatkozott. Később néhányszor azt is felhozta Márton ellen, hogy nem nagy „was ist das” gőzfürdőben masszörnek lenni.

Mártont nem tántorította el a visszautasítás. A vasárnapi szentmise után a templomnál várta Kuszót, és akkor húzta az ujjára a gyűrűt. Ami meg

sem melegedhetett a kezén, anyja szeme elől máris a ridiküljébe kellett rejtenie.

Így találkozgattak titokban. Márton bátorította, ne adja fel, higgyen benne, hogy ők összetartoznak. Minden fillért megfog, mondta, közös otthonra gyűjt, ahová elviszi Kuszót, hiába fog tiltakozni az anyja.

Alig telt el fél év a megismerkedésük óta, amikor a nyár végén bekövetkezett a tragédia.

Erős sodrású hely felé úszott fej-fej mellett, egymással versenyezve a testvérpár. A vetélkedés lázában nem vették észre a folyó medrébe szúrt, tőlük kissé távolabbi zöld ágat, amely hagyományos jelzése volt a veszélyes folyószakasznak. A hatalmas örvény elkapta mindkettőjüket. A part közelben úszók közül elsőnek Márton vetette magát utánuk. Később azt mesélték, akik látták, a testvérek az elmerülésük előtt olyan görcsösen kapaszkodtak Mártonba, hogy neki már nem maradt ideje szabaddá tennie magát. A testvérek magukkal húzták a mélybe. Őt sohasem adta vissza a folyó.

A rossz hír, hogy a Tisza újra áldozatokat szedett, végigfutott a városon, de nagynéném csak egy hét múlva, a templomban hallott a tragédiáról, és szembesült vőlegénye halálával.

**Pórty Kálmán József:
Viharfelhők a Tisza felett
(olajfestmény, 1937)**

Amíg nagymama élt, nagynéném fél napokra takarításokat vállalt. A keresetét nővérei egészítették ki a megélhetésükhöz szükséges összeggel. Nagymamával ketten művelték a konyhakertet, télire gyümölcsöket aszaltak, lekvárokat főztek, savanyúságokat raktak el. Mindent feldolgoztak, ami a kertben termett. Reggelente köménymagos rántottlevest ettek pirított kenyérkockákkal, délben főzelékeket krumpliból, zöldféléből, száraz hüvelyesekből. Néha került rájuk tükörtojás is. Este teát ittak a pirítós kenyérre.

Nem panaszkodtak. Imádkoztak, köszönték Istennek a megélt napokat.

Kuszó minden nap kezébe vette az imakönyvét, és évente, vőlegénye halálának évfordulóján, csendes misét mondatott érte.

Nagymama az élete utolsó négy évét ágyban töltötte. Nagynéném nehezen bírt egyedül a kerttel, a termény feldolgozásával, ereje végső határához ért. Nővérei közül csak keresztanyja élt a városban, felette is elmúlt az idő, hátfájása miatt nem vállalta a kerti munkában való segítséget. Testvérei hozzájárulásával Kuszó embert fogadott a gyümölcsfák metszéséhez, beszántatta az elvadult veteményest.

Helyére szellősen ribizlit és büszkét (egrest) telepítettek. Nem sok munka van vele, vélekedett keresztanyja, amennyit magától megterem, annyi lesz, zárta le a kert átalakítását.

Negyven felé közeledett, amikor egyedül maradt. Kérésére az egyházközség egy közelben lakó rokkantnyugdíjast ajánlott a kerti munkákra és a házban az apróbb javítások végzésére.

A körzeti rendelőben talált magának írnoki munkát, egy nála tíz évvel idősebb általános orvos mellett. Szorgalmas, értelmes, tanulékony volt, szerette a munkáját. Egyszeri hallás után hibátlanul írta a betegségek és a gyógyszerek latin nevét, rövid idő után tévesztés nélkül adta az orvos kezébe a kért eszközt, műszert. A körzet betegei hamar megszerették a szelíd természetű, biztatást sugalló, huncut nézésű nagynénémet.

Akkoriban kezdtem el dolgozni a fővárosban. Két-három havonta meglátogattam. Éjszakákba nyúlóan beszélgettünk a családról és természetesen Mártonról is, akinek kissé kopott fényképe üveggel védett keretben már a hálósoba falán függött. Rövid életű szerelmük minden apró részletét elmesélte

többször is az évek során. Nem akarta feledni egyetlen pillanatot sem.

Egy alkalommal szégyenlősen kibökte, hogy vén korára (mondta ezt negyvenhét évesen!) a főnöke, aki három felnőtt gyerekkel maradt özvegy, megkérte a kezét. Meglepett a hírrrel, alig jutottam szóhoz.

– És mit válaszoltál?

– Őszintén elmondtam, hogy az én szívem 16 éves korom óta foglalt. A barátsága azonban sokat jelent nekem, és szeretném, ha ez a jövőben sem változna. Látszólag elfogadta – tette hozzá kérdő pillantásomra –, de ez a békés viszony kicsit megbillent. Érzem. Nem tudom, mit tegyek? – tárta szét a karját. – Azt hiszem, elfogadom a Járvány kórház gazdasági osztályától kapott ajánlatot. A bérszámfejtőbe keresnek munkatársat. Ne nézz rám ilyen kételkedve! A számokkal mindig jó barátságban voltam. Beletanulok, hidd el, gyorsan.

Azt hiszem, nem ismertem eléggé nagynénémet. Kiderült, sokkal keményebb, céltudatosabb, mint addigi élete során feltételeztem.

A váltás határozottabbá tette, anyagi helyzete javult, és az időközben meghalt keresztanyja gyerekeinek

pénzbeli támogatását köszönettel lemondta. A tőlem havonta kapott összeget (mint később kiderült) a nevemre takarékbba tette, nem akart megbántani a visszautasítással.

Sokáig titkolta, hogy egyre gyengébbnek érzi magát. Amikor dagadt bokáját vagy szívtájéki simogatásait észrevettem, élénken tiltakozott, előttem is tagadta a baját. Nem beszélt arról, hogy évekkkel ezelőtt érszűkületet diagnosztizáltak a koszorúérben, a szíve elégtelenül működött. Gyógyszert szedett rá, de műtétről hallani sem akart.

Soha nem erősítette meg betegségét, a sejtésem ellenére mégis váratlanul ért a kolléganőjétől kapott értesítés. „Klárika kedden délelőtt rosszul lett, de már nem tudtak segíteni rajta. Őszinte részvétem.”

Nem sokkal a halála előtt kelt végrendeletében Kuszó átlépte vallásosságának határait. Úgy rendelkezett, szűk családi körben szórjuk hamvait a Tiszába.

Együtt akart nyugodni élete szerelmével, akivel a találkozásuk pillanatától kezdve együvé tartoztak.

Pórdy Kálmán József:
Tisza-part
(olajfestmény, 1937)

A SZERZŐRŐL

1943-ban születtem Szegeden. Vegyészmérnök és mérnöktanár vagyok. Tagja a Magyar Írók Egyesületének. Írásaimat először irodalmi folyóiratokban és antológiákban közöltem, majd első önálló kötetem 2001-ben jelent meg.

Életpályám, munkám során sok emberrel kerültem kapcsolatba, bepillanthattam sok ország egy-egy szegletébe és lakóinak életébe is. A tájakat, találkozásokat, a kultúrák, szokások különbözőségét, a benyomásaimat nemcsak a fotóimmal igyekeztem megörökíteni, hanem írásaimban is.

Hatodik kötetemet adom most az olvasó kezébe. Benne a tágabb értelemben vett csodákról szóló történeteket gyűjtöttem össze, melyekben a csoda, mint a természet, illetve az emberi tevékenység jelensége meglepi, ámulatba ejti, csodálkozásra készíti az embert.

A kötetben olvasható történetek olyan eseményekről, személyek életében bekövetkező változásokról, dolgok, jelenségek módosulásáról,

körülmények, helyzetek mássá válásáról szólnak, amiket az egyik ember csodának tart, a másik pedig éppen nem.

Ezek a csodák olykor váratlanul, egyetlen pillanat alatt következnek be, máskor meg fokozatosan, és a hatásuk csak idő múltán érzékelhető. Bárhogy is történjen mindez, a pillanat jelentőségét többnyire visszatekintve érthetjük meg.

Sz. Pórdy Mária

A szerző eddig megjelent szépirodalmi művei:

Sorsfüzerek (4 kisregény, 2001)

Fordulók (Novellák, elbeszélések, 2001)

Rigó árnyékágon (Novellák, kisprózák, 2012)

Láttam röhögő tevét is (Útirajzok, 2016)

Kapcsolataink természete (Rövidprózák, 2020)

Csodák? Márpedig vannak
(Novellák, kisprózák, 2022)

Műfordítások:

Lizi Szendy-Szabó: Honeybee Rabbits/Mézümi
nyuszik (Tale/Mesék, 2015)

Lizi Szendy-Szabó: The Aquarium/Az akvárium
(Kispróza, 2022)

Műveit még az alábbi folyóiratokban is
olvashatjuk:
Irodalmi EPRESKERT 5. (internetes folyóirat),
Kláris, Lyukasóra, Napút

Továbbá:
a Magyar Elektronikus Könyvtárban

TARTALOMJEGYZÉK

A KERESZTEK-HEGYE	7
A TALÁLT FÉNYKÉP	16
ÁTÉRTÉKELEŐDÉSEK	26
UGYANABBAN A PILLANATBAN ...	49
HÚSVÉT A MÚLTBÓL	55
NADEANYUKA	73
LÜKÁ ÉS A REBELLISEK, AVAGY SVÁJC HÓFOLTOKKAL ÉS VILLANÁSOKKAL	82
VILNIUS CSODÁI	97
AZ ÍRÓASZTAL TITKA	108
SZÜLETÉSNAPO	143
BÚJÓCSKA A KARÁCSONYFA ALATT	157
AZT MONDJÁK... ..	163
 A SZERZŐRŐL	178
TARTALOMJEGYZÉK	181
ILLUSZTRÁCIÓK	182

ILLUSZTRÁCIÓK

Pőrdy Kálmán József olajfestményei:

Háttérben a Matternhorn (1934)	89
Viharfelhők a Tisza felett (1937)	171
Tisza-part (1937)	177

A szerző felvételei:

A Keresztek-hegye	11
Játszótér a Berni-Alpokban	51
Svájci csokinyuszik	67
Szent Péter-Capharnaum	79
Katedrális tér a STEBUKLAS térkövel . .	99
Ajándéknarancs	151
Karácsonyi tökmagos kifli	159

Natalie Hora felvétele:

Napkelte a Sassolungón	31
----------------------------------	----

Lizi Szendy-Szabó felvétele:

Balaton	129
-------------------	-----

Ismeretlen szerző:

Toronto az 1960-as években	23
--------------------------------------	----

„Első báljára keresztanyja, a legidősebb, asszonynővére kísérte el. Tőle kapta a szeme színével megegyező színű kék báli ruháját. Otthon nem volt tükörük, mert a nagymama szerint az csak a hiúságot táplálta. Amikor a bálteremben először meglátta magát az óriási tükörben, nem akart hinni a szemének. Hosszasan nézte a tükörképét, és azon gondolkodott, tényleg magát látja-e, vagy ahogy az anyja mondaná, az ördög incselkedik vele.

Élete első táncosa majdnem az ölébe esett. Kuszót nézte ki magának, hozzá iparkodott, miközben megbotlott egy illetlenül elől hagyott lábban. Így indult Márton bemutatkozása. Sűrű bocsánatkérések közepette vitte táncba, de mire a táncparkettra értek, mindkettőjükből kibuggyant a nevetés. Az illemen mégsem esett csorba.

Márton, a cigányos kinézetű, nagynénémnél alig magasabb, mokány férfi biztos kézzel vezette a parketten. Nem érzékeltek semmit és senkit maguk körül, annyira belefeledkeztek egymás szemébe.”

(Azt mondják...)